

En lagom lätt text, det är så lagom lätt!

En kvalitativ undersökning av tio elevers textrörlighet inför texter från 8 SIDOR

Anna Bredhe

Institutionen för svenska och flerspråkighet

Examensarbete 15 hp

Examensarbete, Språkkonsultprogrammet – kandidatkurs, 15 hp

Vårterminen 2016

Handledare: Olle Josephson

English title: It's easy to say "I want to write a text that is easy to read!"

Stockholms
universitet

En lagom lätt text, det är så lagom lätt!

En kvalitativ undersökning av tio elevers textrörlighet inför texter från 8 SIDOR

Anna Bredhe

Sammanfattning

Myndigheten för tillgängliga medier ger ut tidningen 8 SIDOR med nyheter på lättläst svenska, som riktar sig till alla med lässvårigheter. Uppsatsens syfte är att ta reda på om läsare i målgruppen och skribenter till texter i tidningen har samma syn på vad som är en lättläst och begriplig text, och vad de tycker förenklar och försvårar en text.

Tio elever i årskurs 7-8 i grundsärskolan och grundskolan har fått samtala i tre fokusgrupper om tre texter från tidningens webbsida. Samtalen har analyserats utifrån begreppet textrörlighet, som är ett verktyg som analyserar läsarens relation till texten. Textrörlighet delas upp i textbaserad rörlighet, rörlighet utåt och interaktiv rörlighet. De två journalister som har skrivit texterna har intervjuats om begreppet lättläst, mottagaranpassning och texterna.

I många fall resonerar elever och journalister lika, men eleverna önskar tydligare rubriker och i viss mån ämnen som är mer anpassade till dem själva. Det som fungerar bäst för elevernas textbaserade rörlighet är när texten är logiskt uppbyggd och har lagom svåra ord samt en välvald bild. För textrörligheten utåt fungerar det bäst när eleverna har intresse och förkunskaper i ämnet. Den interaktiva rörligheten fungerar inte särskilt bra inför någon av texterna, vilket kan bero på ovana vid att läsa tidningsartiklar och/eller ovana vid att reflektera över texter. Slutsatsen är att en tydlig mottagaranpassning är viktig och ger resultat, men är svår att genomföra när tidningen har ett stort urval av ämnen och många olika målgrupper.

Nyckelord

Lättläst, mottagaranpassning, textrörlighet, 8 SIDOR, funktionsnedsättning

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Myndigheten för tillgängliga medier och 8 SIDOR	1
1.2 Syfte och frågeställningar	1
2 Bakgrund och tidigare forskning	2
2.1 Lättläst	2
2.1.1 Vad är lättläst?	2
2.1.2 Lättläst för vem?.....	3
2.2 Textrörlighet	4
3 Material och metod	5
3.1 Materialinsamling	5
3.1.1 Observationer.....	5
3.1.2 Fokusgruppsamtal	5
3.1.3 Intervjuer.....	7
3.2 Urval av texter	7
3.3 Analysmetod	7
3.4 Reliabilitet och validitet	8
3.5 Forskningsetiska principer	8
4 Resultat och analys	8
4.1 Fokusgruppsamtal med elever	8
4.1.1 Text 1	9
4.1.2 Text 2	11
4.1.3 Text 3	13
4.2 Intervjuer med journalister	15
4.2.1 Lättlästa texter	15
4.2.2 Mottagaranpassning	15
4.2.3 Text 1	16
4.2.4 Text 2	16
4.2.5 Text 3	17
5 Diskussion och slutsats	17
5.1 Resultatdiskussion	17
5.1.1 Den röda tråden	18
5.1.2 Rubriker	18
5.1.3 Bilder	19
5.1.4 Intresse	19
5.1.5 Ordval	20
5.1.6 Detaljer	20
5.1.7 Sammanfattning.....	21
5.2 Metoddiskussion	21
5.2.1 Analysmetod	21
5.2.2 Urval av deltagare	22
5.2.3 Urval av texter	22
5.2.4 Genomförande	22
5.3 Slutsats	23
Källförteckning	24
Litteratur	24

Elektroniska källor	25
Insamlat material	25
Bilagor	26
Bilaga 1: Frågor till fokusgrupperna	26
Bilaga 2: Text 1	28
Bilaga 3: Text 2	29
Bilaga 4: Text 3	30

1 Inledning

Den internationella studien PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) visar att 13 procent av den svenska vuxna befolkningen har behov av mycket enkla texter och att över 40 procent av den vuxna befolkningen inte når upp till nivån "goda läsare" (lattelast.se/om-lattelast/lattelast-samhallsinformation). Även ökad immigration och mer fokus på tillgänglig information visar att det finns ett stort behov av lättlästa texter (Heimann Muhlenbock 2013:6).

Min nyfikenhet på lättläst väcktes under Ess-konferensen hösten 2015 med just detta tema. Utifrån konferensen och den litteratur om lättläst som jag har gått igenom har jag förstått att det verkar finnas olika uppfattningar om vad som är en lättläst text, hur en sådan ska analyseras och vad mottagarna vill ha för texter. Det krävs helt enkelt mer forskning i ämnet.

Tillsammans med min kontaktperson på Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, kom jag fram till idén att titta närmare på *8 SIDOR*, deras tidning med lättlästa nyheter. Jag ville undersöka mottagarnas upplevelse och förståelse av tidningens texter. Två av tidningens målgrupper är enligt tidningen själv elever i grundskolan och personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Jag ville låta dessa målgrupper höras. Dels tillhör personer med intellektuella funktionsnedsättningar den ursprungliga målgruppen för *8 SIDOR*, dels anser jag inte att denna målgrupp får komma till tals tillräckligt ofta. Jag var även intresserad av att se om målgruppens tankar stämmer överens med journalisternas tankar kring de lättlästa texterna.

Som författaren Torbjörn Lundgren (2007:342) så poetiskt uttrycker det i sin bok *Språk, kunskap och mänskliga förmågor*: ”Med en ödmjuk inställning och öppenhet inför variationer i förutsättningarna, kan vi skapa ett demokratiskt och tillgängligt samhälle, där det metaforiska trädet får förutsättningar att frodas. Men det förutsätter att trädgårdsmästarens inre scenarier stämmer med trädets behov”. Det är just detta som jag vill undersöka.

1.1 Myndigheten för tillgängliga medier och 8 SIDOR

MTM tillhör Kulturdepartementet. Myndighetens uppdrag är att vara ”ett nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier och arbeta för att alla ska ha tillgång till litteratur och samhällsinformation utifrån vars och ens förutsättningar, oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning” (mtm.se). MTM arbetar även med att uppmuntra diskussionen kring lättläst och tillgänglighet. De samarbetar med många olika förmedlare av lättlästa texter, som till exempel skola, bibliotek och omsorg. MTM förbättrar bland annat tillgången till innehållet i dagstidningar för personer med funktionsnedsättningar som innebär att de inte kan ta del av en vanlig dagstidning. De tillgängliggör också lättläst nyhetsinformation, exempelvis genom tidningen *8 SIDOR* (*ibid.*).

8 SIDOR startades 1984 av Centrum för lättläst (nuvarande MTM). Det är omkring 100 000 personer som läser tidningen. Det kommer ut ett nummer i veckan av pappersversionen *8 SIDOR*, som har cirka 9500 prenumeranter. Tidningens webbsida uppdateras kontinuerligt. De som läser tidningen är enligt *8 SIDOR* ”elever i grundskolan, personer med utvecklingsstörning, invandrare och många andra människor som har svårt att läsa en vanlig dagstidning” (8sidor.se).

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att ta reda på om läsare i målgruppen och skribenter till texter i tidningen *8 SIDOR* har samma syn på vad som är en lättläst och begriplig text, och vad de tycker förenklar och försvårar

en text. Läsarna består av några av tidningens uttalade målgrupper – elever i grundskolan och grundsärskolan med varierande läs- och skrivsvårigheter. Jag har låtit dem läsa tre texter ur 8 SIDOR och samtalat med dem i grupp om läsningen. Jag har sedan intervjuat journalisterna som skrivit texterna. Mina frågeställningar är:

- Hur väl förstår en grupp högstadiel elever i grundskolan och grundsärskolan tre texter ur 8 SIDOR?
- Hur förhåller sig eleverna till de tre texterna?
- Överensstämmer deras förståelse och reaktioner med det som journalisterna tycker om texterna?

2 Bakgrund och tidigare forskning

Kapitlet går igenom vad begreppet lättläst står för och berättar om de diskussioner som forskare gör om för- och nackdelar med de egenskaper som sägs karakterisera en lättläst text. Detta både utifrån lässvaga personers behov, men även speciellt för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Efter det redogör jag för begreppet textrörlighet och några av de som har använt det i sin forskning.

2.1 Lättläst

2.1.1 Vad är lättläst?

En lättläst text innebär att den är anpassad för lässvaga personer. Hur texten ska anpassas råder det delade meningar om och det finns inga generella riktlinjer för vad som karakteriserar en lättläst text. Många hänvisar till MTM:s punkter som bland annat finns på deras hemsida, nämligen att texten ska:

- utgå från läsaren och anpassas till denna
- ha en röd tråd och gripa tag i läsaren direkt
- ha ett tydligt sammanhang som gör att läsaren inte behöver särskilt mycket förkunskaper
- ha vardagliga ord och korta rader
- ha en layout där text och bild samspelar
- vara överskådlig och tilltalande.

Förutom detta skriver MTM att de medvetet arbetar med innehåll, språk, bild och form och hela tiden ser till helheten (lattelast.se/om-lattelast/vanliga-fragor-om-lattelast). Här nämns inget specifikt om textlängd, meningslängd eller frasanpassat radfall, utan punkterna är mer allmänt hållna.

Vissa undrar över skillnaden mellan lättläst och klarspråk. MTM skriver att begreppen har beröringspunkter, men att de i den svenska diskussionen skiljer sig på framförallt tre punkter: lättläst riktar sig till speciella målgrupper av flera olika slag, lättläst handlar inte bara om myndighetsspråk och lättläst tar även upp frågor om layout, bilder och grafisk formgivning (lattelast.se/media).

Enligt Ingvar Lundberg och Monica Reichenberg (2008:8) uppfyller de flesta lättlästa texter några av följande egenskaper: de är inte särskilt långa, har ett personligt tilltal, använder praktiska exempel, innehåller omväxlande korta och långa meningar, och ord som får meningar att hänga ihop samt tydligt förklarande orsakssamband. Lättlästa texter undviker även långa substantiv, främmande ord, passiv form och abstrakta begrepp (ibid.). Lundberg och Reichenberg lägger mer fokus på det språkliga och mindre på bilder och layout.

Läsforskaren Mats Myrberg (Sundin 2008:219) anser att en kortare text med mindre innehåll och färre

metaforer gör det svårare för läsaren att skapa bilder. Reichenberg håller med Myrberg. Hon menar att en text behöver omväxlande långa och korta meningar för att få rytm och inte bli så tung att läsa (Reichenberg 2014:46 f.). En avskalad text får svårare att väcka engagemang hos läsaren och ”riskerar att inte nå en förväntad förenkling eftersom själva förenklingsprocessen har medfört att strukturer som är viktiga för förståelsen har avlägsnats” (ibid.). De svaga läsarna behöver, enligt Reichenberg, istället texter med många logiska relationer som hjälp att följa textens resonemang. Dessa ledtrådar kan till exempel vara språkliga markeringar som anger orsaksrelationer (*därför att, eftersom, för att, så att*) och markeringar som anger kontrast (*men, dock, fastän*) (Lundberg & Reichenberg 2011:26). Torbjörn Lundgren (2007:224) menar också att en kort text ger mer kompakt information vilket innebär att mer måste skrivas mellan raderna och därmed kräver mer av läsaren.

Lundgren (2007:220) skriver också om att det blir lättare att söka upp ord i vårt inre lexikon ju fler förbindelser ordet har, men att det även krävs engagemang för att kunna utnyttja ordens nätverk. Han påstår att den som har ett litet ordförråd behöver texter med ett varierat språk (s. 221). Reichenberg (2014:37) håller med om att enbart användning av ord som läsarna känner till inte gynnar dem. Hon menar att ordförrådet inte skulle öka och att språket skulle bli mindre fylligt. Om okända ord används måste det dock finnas med förklaringar till dessa om det inte framgår av sammanhanget. Reichenberg (2014:46) tillstår att det kan finnas fördelar med att begränsa antalet nya ord, men att nackdelen är att texten blir tråkig och att det är extra viktigt för svaga läsare att väcka deras läslust.

Kerstin Göransson studie om upplevelsen av 8 SIDOR hos personer med intellektuella funktionsnedsättningar från 1985 har haft stor betydelse för hur tidningen har utvecklats. Enligt Göransson (1985:60) är bilderna mycket viktiga för hur läsare uppfattar innehållet i en text, och extra viktigt är det för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Bilderna måste vara mycket tydliga, entydiga och inte innehålla för mycket bidetaljer. Rubrikerna bör vara ”formulerade så att man får en uppfattning om artikelns innehåll, så att man därigenom dels kan välja om man vill läsa artikeln eller ej, dels får en förståelse som sedan underlättar förståelsen av hela artikeln” (s. 58). Intellektuella funktionshinder medför svårigheter att utskilja de meningar som är viktiga i en text och den bör därför inte heller innehålla för mycket onödiga detaljer (Dennièr 1976 i Göransson 1985:53).

2.1.2 Lättläst för vem?

8 SIDOR var från början i första hand riktad till vuxna med intellektuella funktionsnedsättningar, men MTM skriver att det finns många olika anledningar till att personer har lässvårigheter och kan behöva lättlästa texter. De nämner funktionshinder och sjukdomar, ovana som hos skolbarn, annat modersmål än svenska, och demens (lattelast.se/om-lattelast/vanliga-fragor-om-lattelast). Det som många menar är svårigheten med lättlästa texter är det breda spektrat av potentiella mottagare. Lundberg & Reichenberg (2008:26) nämner ännu en svårighet, nämligen att det är vanligt att personer med speciella behov har mer än en typ av funktionsnedsättning.

Synen på läsning hos personer med intellektuella funktionsnedsättningar har förändrats med tiden. Den forskning som Lundberg och Reichenberg (2013) har gjort på senare tid utmanar den allmänna uppfattningen att läsförståelse är omöjligt för dessa. De påvisar att elever med intellektuella funktionsnedsättningar har ett läsintresse, stor läslust och vilja att läsa mer, och menar att dessa elever kan utveckla sin läsförståelse och läsförmåga genom rätt sorts texter och undervisning. De rapporterar även att personer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning önskar läsa spännande texter, precis som alla andra (Lundberg & Reichenberg 2008:20).

Lundberg & Reichenberg (2011) konstaterar att läsförståelse för alla handlar om ett mycket komplicerat samspel mellan läsaren och texten. Detta leder till svårigheten att skapa generella riktlinjer för lättlästa texter. Vi kan alltså inte bara analysera textens språkliga uppbyggnad utan måste ta hänsyn till läsarnas föreställningar, erfarenheter, förkunskaper, intressen och mål med läsningen (s. 49). Om avståndet mellan text och läsare är för stort kan det leda till att läsaren missförstår eller avvisar texten. Även syftet med läsningen och det sociokulturella sammanhanget påverkar mötet mellan läsare och text (Snow & Sweet 2003 i Bråten 2005:16). Det kan påverka hur läsaren tänker,

dennes självuppfattning och känslor inför texten och arbetet med den (ibid.) Britt-Louise Gunnarsson (1989:13) skriver att likaså genrekunskap påverkar hur vi läser en text. Om vi till exempel vet att vi brukar få detaljer i en tidningsartikel reagerar vi omedvetet på om vi inte får det. Vi utformar mål och begripande efter genren.

2.2 Textrörlighet

I denna undersökning prövar jag begreppet textrörlighet för att beskriva förhållandet mellan text och läsare. Textrörlighet är ett verktyg som har utvecklats inom projektet *Elevers möte med skolans textvärldar* för att analysera elevers relation till texter (af Geijerstam 2006:129) och därmed just samspelet mellan läsare och text. Åsa af Geijerstam utvecklar och använder textrörlighet i sin avhandling *Att skriva i naturorienterande ämnen i skolan* (2006). Här undersöks hur elever talar om de texter som de har skrivit i NO och af Geijerstam diskuterar utifrån textrörlighet hur texten kan utveckla elevernas förståelse och resonemang (s. 149). Hennes resultat visar att lågpresterande elever oftast har lägre textrörlighet än högpresterande.

Att visa god textrörlighet är enligt af Geijerstam att kunna ”samtala om en text på många olika sätt” (s. 129). Hon delar upp textrörlighet i tre olika typer, som jag förklarar närmare i avsnittet om analysmetod, och understryker att de olika typerna av textrörlighet varken är bättre eller sämre än någon annan utan vilken typ som är mest relevant beror på läsningens syfte (s. 131). Även uppgiftstypen påverkar rörligheten och hon visar att en läsare inför en text kan ha en sorts textrörlighet som är vag samtidigt som en annan sorts textrörlighet är god (s. 131, 149).

af Geijerstam utgår från en nyvygotskiansk, sociokulturell syn på läsbarhet vilket innebär att kunskap och lärande anses ”konstrueras genom samarbete i en kontext” och inte är ”något som främst sker genom individuella kognitiva processer” (s. 22). Hon menar att textrörlighetsbegreppet ska kunna användas i relation till både läsande och skrivande och därmed bidrar till ett vidgat förståelsebegrepp (s. 129).

af Geijerstam tar avstamp i skriftbruksforskaren Judith Langers tanke om inre föreställningsvärldar och elevers olika positioner i dessa. Langer (2005) beskriver läsförståelse som att gå in i olika föreställningsvärldar och att detta är nödvändigt för att förstå texten. Langer menar att föreställningsvärldarna påverkas och förändras av läsarens tankar, erfarenheter och motiv för att läsa (s. 24, 54). För skolelever spelar även deras förmodanden om vad läraren vill och deras föreställning om vad som är ”politiskt eller socialt korrekt” in (s. 54). Langer anser att föreställningsvärldarna skapar sammanhang och mening, och att det hela tiden sker en interaktion mellan läsaren och texten (s. 29). Det är denna interaktion som textrörlighet beskriver. Textrörlighet är alltså inte en konstant, utan något som förändras utifrån text, läsare och situation.

Ett annat exempel på undersökningar med textrörlighet som analysverktyg är Yvonne Hallessons doktorsavhandling *Textsamtal som lässtöttande aktivitet* (2015) om olika slags textsamtal i gymnasieskolan. Avhandlingens syfte är att genom analys av textinnehåll och elevernas relation till textinnehållet se hur samtal kan stötta och utveckla deras lärande och läsande (s. 8). Hallesson analyserar både lärarledda samtal med strukturerade frågor till texter från en lärobok och spontana samtal om texten som sker mellan elever i samband med läsningen. Hallesson konstaterar att vissa av de lärarledda samtalen mer liknar förhör än diskussioner (s. 74 f.). Slutsatsen är enligt Hallesson bland annat att välfungerande textsamtal visar textrörlighet av det slag som efterfrågas och att de elevstyrda samtalen visar en vid textrörlighet (s. 196).

3 Material och metod

För att besvara uppsatsens frågeställningar har jag valt att göra en kvalitativ och experimentell undersökning som består av observationer av 8 SIDOR:s redaktion, tre fokusgruppsamtal med sammanlagt tio högstadiel elever och intervjuer med två journalister på 8 SIDOR. Jag använder mig av begreppet textrörlighet för att analysera samtalen.

3.1 Materialinsamling

3.1.1 Observationer

Jag fick möjligheten att vara på plats hos MTM och redaktionen för 8 SIDOR i tre veckor, vilket gav mig tillfälle att observera deras dagliga arbete. Redaktionen består av fem journalister och en bildredaktör. Deras dagliga rutiner innehåller ett kort morgonmöte om vad som ska skrivas på webben och ett längre förmiddagsmöte om vad som ska skrivas i papperstidningen. De har tidigare haft språkmöten varje vecka, då de diskuterade till exempel ord och meningsbyggnad, men denna rutin har brutit det senaste halvåret på grund av personalförändringar. Jag var vid några tillfällen med på möten, och annars iakttog jag verksamheten och förde anteckningar om det som verkade intressant i fråga om uppsatsen.

Redaktionen sitter i ett öppet kontorslandskap och har därmed möjlighet att föra en ständig dialog om texternas innehåll och språk, vilket är det som sker. Under mina veckor på redaktionen fick jag upplevelsen av ett öppet samtalsklimat med högt i tak.

3.1.2 Fokusgruppsamtal

Enligt Brinkmann & Kvale (2009:166) karakteriseras fokusgruppen av en ”nondirektiv intervjustil där det viktigaste är att få fram en rik samling synpunkter på det som är i fokus för gruppen”. De menar att fokusgruppintervjuer är lämpliga för explorativa studier, eftersom interaktionen kan leda fram till mer spontana uppfattningar än den individuella intervjun. Wibeck (2000:21) förklarar att metoden används för att kartlägga åsikter och värderingar, och jämför med marknadsundersökningar. Metoden verkar alltså passa mitt syfte. Fokusgruppsamtalen och intervjuerna spelades in och transkriberades på nivå 3 (Linell 1994 enligt Wibeck 2000:81 ff.) vilken är skriftspråksnormerad och innehåller till exempel inte pauser eller överlappningar. Syftet är att återge det huvudsakliga innehållet och inte att vara helt ordagrann. Jag har efter det gjort en beskrivande analys och tolkning.

Jag hade tre fokusgruppsamtal med totalt tio elever i årskurs 7-8 på en skola i södra Stockholm. Eleverna har fysiska och/eller kognitiva funktionsnedsättningar. Av eleverna som deltog i fokusgrupperna går fyra i grundsärskolan och resterande i Rh-klass. Det sistnämnda innebär en utbildning för personer med svåra rörelsehinder, som för de flesta i den klass vars elever jag samtalat med beror på en CP-skada (cerebral pares). Oavsett begåvningsnivå har personer med CP-skada ofta svårigheter med koncentration, korttidsminne och struktur (lul.se). Jag har arbetat som svensklärare det här läsåret för grundskoleeleverna, vilket kan ge både för- och nackdelar. Fördelen kan vara att de känner sig bekväma med mig och att det känns tryggt att tala om vad de tycker och tänker. Nackdelen kan vara att de fortfarande ser mig i lärarrollen och tänker att de blir bedömda utifrån sina svar, att de vill visa att de förstår och att de kan tänka kritiskt.

Eleverna var sedan tidigare uppdelade i grupper om tre eller fyra elever i det ämne vars lektionstid jag fick använda för samtalen. Gruppindelningen i ämnet är gjord utifrån det område som de har valt att arbeta med, och jag bestämde mig för att använda mig av de grupperna. Wibeck (2000:50) menar att ett lämpligt deltagarantal i en fokusgrupp är 4-6 personer. Jag tänker att det faktum att de känner varandra väl borde underlätta flytet i samtalet och att alla känner sig bekväma nog att säga vad de

tycker. Gruppdynamiken kan dock även påverka samtalen negativt. Det finns en risk att eleverna inte vågar blotta sin okunskap, och något jag märkte var att när det fanns en konflikt sedan tidigare mellan några av deltagarna i gruppen tog denna kraft och fokus från textsamtalet.

Mina fokusgruppsamtal fördelades på två dagar med en vecka mellan. Vid första tillfället hade jag samtal med grupp 1 (4 pojkar i särgrundskolan) och grupp 2 (3 pojkar i grundskolan), och vid det andra tillfället med grupp 3 (3 flickor i grundskolan). Vi höll till i respektive klass hemklassrum och samtalen var 40-50 minuter långa. Det var den tid som jag fick använda av lektionerna och det var ungefär så länge jag beräknade att eleverna skulle kunna behålla fokus. Grupp 2 bestod från början av fyra elever, men en av dem var sjuk den dag då samtalet gjordes. En annan elev i samma grupp var tvungen att avvika efter 30 minuter, vilket innebar att den tredje texten diskuterades av två elever. I grupp 3 fanns en elev som inte kan uttrycka sig muntligt utan använder sig av en Ipad där hon skriver det som hon vill ska läsas upp av Ipaden.

För att anonymisera eleverna och för att underlätta att följa samtalsanalyserna har jag namngett de tre eleverna i grupp 1 med namn som börjar på A: Adam, Anton, Alex och Anders. Eleverna i grupp 2 har jag gett namnen Ben, Beppe och Bo och eleverna i grupp 3 kallar jag Cecilia, Cornelia och Carina.

Texterna visades på en storbildsskärm. Jag valde att låta alla elever både lyssna på och läsa texterna eftersom det är så några av eleverna brukar läsa, och behöver läsa för att kunna ta till sig en text. Vi lyssnade och läste texten på skärmen, och eleverna fick även texten på papper framför sig.

Jag gjorde strukturerade fokusgruppsintervjuer, vilket innebär att jag hade förberett frågor (se bilaga 1) som jag ville ha besvarade och mitt syfte var att göra en utvärdering av texterna (Wibeck 2000:45). Frågorna skulle täcka de olika sorternas textrörlighet. Alla grupper svarade i princip på samma frågor. I och med mina öppna frågor gjorde jag det upp till läsarna om de ville kommentera ytlig, innehållslig eller språklig utformning av texterna.

Jag kände att jag gick in ganska ofta med frågor eftersom samtalen annars stannade av. Eleverna är också vana vid att det går till så i skolan – läraren ställer frågor och de räcker upp handen när de vill svara på en fråga. I grupp 1 var samtalet ofta ganska trögt. Tre personer var mest aktiva och den fjärde ganska tyst. Jag fick ställa frågor direkt till honom för att få reda på vad han tyckte. Jag fick vara mer aktiv och fylla på med frågor än i övriga två grupper. Exempel på när samtalet gick lite trögt:

Samtalsledare: vad tyckte ni om den här texten? var den svårare eller lättare än den om Östersund?

Alla elever: lättare

Samtalsledare: alla tyckte det, varför var den här lättare?

Alex: för den gick att förstå bra

Samtalsledare: vad tror du att det beror på, Alex?

Alex: den var lärorik och intressant med nyheter

Samtalsledare: okej, så alla tyckte att den här var lätt att förstå, inga svåra ord eller nåt sånt

Alex: nej

Adam: nej, inga svåra ord

Det samtal som flöt på bäst var det med grupp 2. Jag började oftast med att ställa en fråga och eleverna började resonera med varandra. Det kunde exempelvis låta så här:

Beppe: jag tycker att det är lätt att förstå avancerade texter, så för mig känns det nästan lite överdrivet lätt och det är min åsikt

Samtalsledare: gör det att du inte blir så intresserad av att läsa?

Beppe: nej, just att det är lite kort, ”dom fick en fin start”, dom tar inte nån intressant grej om matchen, så personen gjorde mål på just det här sättet och det gick till lite så där och så där

Ben: dom kanske vill formulera det på ett enkelt sätt, men det skulle vara bättre att ha lite mer avancerad text för att det här förklarar kanske matchen lite grann, men man vill ändå veta lite mer om vad som egentligen hände, det känns lite för lite

Beppe: eller man skulle kunna ta lite mer text, men att förklara det på ett enkelt sätt

Ben: mm

Bo: ja, man kanske kunde i vissa texter ”den här personen gjorde mål ett visst antal gånger” och såna grejer

Beppe: ja, det är inte direkt så jättesvårt att förstå

Bo: och att man skulle säga ”den här personen gjorde fel och fick straff”, lite mer som de andra tidningarna gör

3.1.3 Intervjuer

Efter fokusgruppsamtalen gjorde jag intervjuer med de två journalister som skrivit texterna som jag använde i samtalen. Jag har valt att kalla journalisterna Jan och Jenny. Jan har gått kulturvetarlinjen och har arbetat på tidningen nästan sedan den startades, från 1987. Jenny är utbildad journalist och har arbetat på 8 SIDOR sedan 2002. Jan har skrivit text 1 och Jenny har skrivit texterna 2 och 3.

Intervjuerna var halvstrukturerade och frågorna var utformade utifrån det jag ville veta om begreppet lättläst och om tidningen samt utifrån det som journalisterna och eleverna tänkte om texterna.

Intervjun med Jan var 20 minuter lång och intervjun med Jenny var 53 minuter lång.

3.2 Urval av texter

Eftersom jag ville åstadkomma en så autentisk lässituation som möjligt bestämde jag mig för att använda texter från nätversionen av tidningen. Jag tänkte att det är störst chans att eleverna brukar läsa nyheter där, vilket också visade sig stämma.

Jag valde en text under fliken sport (se bilaga 2), en från utrikes (se bilaga 3) och en från kultur (se bilaga 4). Text 1 handlar om en fotbollsmatch mellan Östersund och Hammarby som slutade oavgjort och kommer framöver även att kallas *Fotbollstexten*. Text 2 handlar om Barack Obamas besök på Kuba, som fick uppmärksamhet då det var väldigt länge sedan en amerikansk president besökte landet. Den handlar även en del om läget i Kuba och kommer framöver även att kallas för *Kubatexten*. Text 3 handlar om Grammisgalan och mest om Silvana Imam som fick priset för Årets artist. Den kommer hädanefter även att kallas för *Grammistexten*. De två sistnämnda texterna har intressanta vinklingar som jag tänkte kunde leda till givande samtal. Fotbollstexten består av 104 ord, Kubatexten av 126 ord och Grammistexten av 170 ord. Alla texter har samma layout med bild, rubrik och brödtext.

Jag visste i förväg att jag skulle få intervjua Jenny och valde därför texter skrivna av henne, men eftersom jag ville ha med en sporttext och hon inte skriver sådana valde jag en tredje text av en annan journalist. Anledningen till mina ämnesval var att jag ville ha en spridning i förkunskaper, intresse och svårighetsgrad. Jag visste också sedan tidigare att en av grupperna var väldigt intresserad av fotboll.

3.3 Analysmetod

Jag har valt att använda mig av textrörlighet för att utforma intervjuguiden till fokusgruppsamtalen och analysen av dessa. På så vis vill jag försöka fånga läsarnas förståelse av texten på både yta och djup, samt deras relation till texten. Textrörligheten delas enligt af Geijerstam upp i tre sorter: textbaserad rörlighet, rörlighet utåt och interaktiv rörlighet (2006:129 f.).

Textbaserad rörlighet

Textbaserad rörlighet handlar om förmågan att sammanfatta texten och ta ut det viktigaste, att läsa mellan raderna, att generalisera utifrån texten och förmågan att uttrycka sin åsikt och kritiskt granska texten (af Geijerstam 2006:129 f.). Detta begrepp mäter förståelsen av innehållet samt upplevelsen och intresset för texten. Här har jag också tagit med upplevelsen av bild och rubrik samt textens form och språk.

Rörlighet utåt

Rörlighet utåt innebär att läsaren associerar till egna upplevelser och tankar. Denna typ av textrörlighet analyserar i vilken grad läsaren associerar från texten till vardagskunskap, skolkunskap och till andra texter (ibid.). Den mäter förståelsen av textens innehåll genom exempelvis andra medier eller andra texter, och hur läsaren tar in personer och saker som står utanför texten. Det mäter även hur läsaren kopplar egna erfarenheter av liknande situationer till texten. Detta begrepp handlar om i vilken mån det som finns utanför texten dras in i den av läsaren.

Interaktiv rörlighet

Interaktiv rörlighet handlar om textens sammanhang och visar att läsaren kan distansera sig från texten. Begreppet beskriver läsarens medvetenhet om genredrag och textens funktion samt beskriver läsarens mottagarmedvetenhet (ibid.). Detta begrepp handlar om läsarens tidigare erfarenheter av liknande texter.

3.4 Reliabilitet och validitet

Jag anser att jag har tillräckligt mycket data (antal deltagare i fokussamtalen) och ordentlig redovisning (andel citat för att belägga mina påståenden) som krävs för god reliabilitet (Wibeck 2000:119). Albrecht et al (1993 enligt Wibeck 2000:120) påpekar att reliabiliteten ökar om samma person leder alla fokusgrupper, vilket är fallet i denna undersökning. De faror för trovärdigheten som Wibeck (s. 121) nämner och som kan vara aktuella i min undersökning är grupptryck, vilket kan leda till att deltagarna bara säger det som är socialt accepterat eller att svaret präglas av artighet eller rädsla.

Bra för validiteten är att samtalen sker på en plats som är välkänd för deltagarna och att det är en autentisk situation. Användningen av begreppet textrörlighet i analysen av fokussamtalen riktar uppmärksamhet mot hur väl texten samspelar med läsaren, hur de fungerar tillsammans, och detta är syftet med min uppsats. Som Brinkmann & Kvale (2009) skriver så går det dock aldrig att återskapa ett samtal helt utifrån transkribering och utskrift, utan en tolkning görs av den som skriver ut det. Detta påverkar till viss del undersökningens validitet och reliabilitet.

3.5 Forskningsetiska principer

Jag träffade fokusgrupperna två gånger innan samtalen ägde rum då jag berättade om undersökningen och frågade om de kunde tänka sig att delta. Eleverna fick då med sig en samtyckesblankett hem som informerade dem och deras föräldrar om undersökningens syfte och tillvägagångssätt. Till en klass mejlades blanketten till föräldrarna. Journalisterna informerades också om undersökningens syfte och tillvägagångssätt. Informanterna är anonymiserade i uppsatsen och de kommer att få ta del av uppsatsens resultat vid önskemål om detta. Därmed anser jag att jag har följt de forskningsetiska principerna.

4 Resultat och analys

4.1 Fokusgruppsamtal med elever

Först redogör jag för elevernas tidigare relation till 8 SIDOR och sedan presenterar jag resultatet av samtalen uppdelat efter de tre texterna. Under varje text är resultatet samlat under rubrikerna textbaserad rörlighet, rörlighet utåt, interaktiv rörlighet och sammanfattning av texten. Textbaserad rörlighet handlar som sagt om textens innehåll och struktur, textrörligheten utåt om associationer till

egna upplevelser, och interaktiv rörlighet handlar om läsarens medvetenhet om genre, funktion och mottagare.

I den första gruppen är det två av fyra som brukar läsa och lyssna på 8 SIDOR, Anders på internet och Anton på mobilen. De tycker att tidningens förtjänst är att det går att lyssna på den. Anders berättar att han även tittar på nyheter på tv, vilket ingen annan i gruppen säger att de gör. Alex har läst 8 SIDOR på internet i skolan några gånger tidigare. I den andra gruppen är det Bo som brukar läsa 8 SIDOR på internet då och då, när han vill ”titta på en viss nyhet”. Ben och Beppe har mött tidningen i skolan en gång och verkar inte så positiva till upplevelsen. I den tredje gruppen har Cornelia och Carina läst tidningen innan. Carina därför att hennes mamma tycker att hon ska ”ha koll på nyheterna”. Cornelia har slutat läsa 8 SIDOR och börjat prenumerera på en annan tidning med nyheter för barn, som hon tycker är roligare och mer anpassad till henne.

4.1.1 Text 1

Textbaserad rörlighet

Den textbaserade rörligheten är osäker i grupp 1, men god hos grupp 2 och 3 som kan sammanfatta textens innehåll tydligt. Eleverna i grupp 1 förstår vilka lag som spelar, men inte vilket resultat det blev i matchen. Trots detta säger de att texten är lätt att förstå. Innehållet är inget problem för grupp 2 och 3. Grupp 1 uppfattar vissa detaljer, som vad Östersunds tränare heter. Alla grupper säger sig förstå alla ord i texten, även sporttermen *teknisk fotboll*. Beppe förklarar: ”ändå tittar jag inte ens på fotboll, och ändå vet jag ungefär vad det är, är inte det typ när man skjuter mycket med dribblingar och håller på mycket så”.

Alla grupper har synpunkter på rubriken. Nedan visas hur grupp 1 resonerar.

Samtalsledare: om ni bara tänker på den här rubriken [...] Östersund tog sin första poäng
Anders: ja, det gjorde dom ju inte för att dom har varit med förut
Samtalsledare: jaha, men dom sa ju att det var nykomlingar, har dom varit med tidigare i Allsvenskan?
Alex: ja, jag tror det
Anders: kanske inte i Allsvenskan, men dom har i alla fall spelat fotboll
Samtalsledare: just det
Anders: så jag tror inte att det var deras första poäng
Samtalsledare: just det, på det sättet kan det bli lite fel då, att man tog sin första poäng och man inte vet att det är i allsvenskan
Anders: det är konstigt tycker jag

Anders tycker alltså att rubriken är missvisande. Grupp 2 tycker inte att rubriken är så lockande och grupp 3 menar att rubriken kunde ha avslöjat lite mer om matchen, som att det blev oavgjort. Två elever i grupp 2 är inte heller helt nöjda med bilden:

Beppe: istället för att hej vi sätter dit en bild när nån håller på att bli fälld, det har verkligen med överskriften att göra
Ben: okej, dom fick sin första poäng, var är målet?
Beppe: det har liksom ingenting med det där att göra

Alla elever i grupp 1 och 3 tycker att bilden fungerar bra till texten.

Alla elever i grupp 1 skulle ha valt att läsa texten om de fått välja själva eftersom de tycker att den är spännande. Det skulle däremot inte eleverna i grupp 2 och 3 ha gjort. I grupp 3 menar Carina att oviljan att läsa texten beror på att hon inte är intresserad av fotboll, och Cornelia därför att hon hejar på ett annat lag i Allsvenskan. Alla grupper har dock en positiv upplevelse av texten och tycker att den är lätt att läsa. Alex tycker att texten är ”lärorik” och Anders tycker att det är lätt att följa med i texten på skärmen tack vare att de ord som läses upp får grön bakgrund.

Rörlighet utåt

Rörligheten utåt fungerar ganska bra hos grupp 1 och 3, och ännu bättre hos grupp 2. Ben relaterar händelsen till en lärare som hejar på Hammarby och som var på dåligt humör dagen efter matchen. Tankarna vandrar vidare hos Beppe till att vilket lag man hejar på hör ihop med var i Stockholm man bor, till varför en ny arena fick det namn den fick och till en person han känner som var med på en bild från matchen.

Det finns god förförståelse hos alla grupper. Eleverna i grupp 1 är väl insatta i fotboll och Anders har hört om den här matchen på nyheterna tidigare. Eleverna i grupp 3 känner visserligen inte till matchen sedan tidigare, men känner till Allsvenskan och de båda lagen som texten handlar om och Carina vet även var i Sverige de hör hemma. De förstår att många är intresserade av fotboll. Eleverna i grupp 1 och 2 vet också var lagen hörde hemma, även om Adam är osäker på om Hammarby verkligen kommer från Stockholm. Alla grupper kan sätta sig in hur spelarna i de båda lagen måste ha känt innan och efter matchen. Grupp 2 diskuterar så här:

Samtalsledare: ni har pratat lite om hur Hammarby kände sig efter matchen, hur tror ni att spelarna i Östersund kände innan matchen då?

Ben: väldigt nervösa, dom spelade mot nåt väldigt stort lag i Sverige och tänkte bara att detta är vår första match och vi kommer torska hårt, men klarade sig ändå fint i slutet av matchen

Bo: ja, samma

Beppe: jag tror nog att Hammarby kände sig lite chockade efter matchen, bara de är nybörjare, varför har vi inte gett dom stryk?

Interaktiv textrörlighet

Det finns inte så mycket interaktiv rörlighet hos eleverna i grupp 1, men mer hos grupp 2 och 3. Alla elever i grupp 1 menar att texten riktar sig till ”alla i skolan, såna som är i vår ålder”. Beppe tror att texten riktar sig till ungdomar och ”såna som har lite svårare att förstå”. Texten riktar sig enligt grupp 2 till de som gillar sport, och särskilt till de som hejar på de inblandade lagen. Eleverna i grupp 3 anser att mottagarna är de som är fotbollsintresserade, men nämner inget om mottagarnas ålder och kunskaper.

Beppe tycker att texten har ett väldigt enkelt språk: ”alltså i vanliga tidningar brukar dom typ ha lite mer avancerad text och förklaringar om vad som hände” och menar att detta bidrar till att texten inte blir så intressant att läsa.

Cornelia jämför texten med andra nyhetstexter. Hon tycker att nätversionen ger mer liv till texten än papperstidningen, bland annat eftersom man kan lyssna på texten, och att texten därmed blir mer intressant. Hon har även önskemål om rörliga bilder. Alla elever i grupp 3 är bekanta med genren, men kan inte säga vad som är typiskt för den. Textens funktion är enligt Carina och Cornelia att informera och Cornelia tycker att det är viktigt eftersom det finns så många fotbollsintresserade i världen.

Sammanfattning av samtalen om text 1

Eleverna har överlag god textbaserad rörlighet i samtalet om Fotbollstexten, men den är svagare i den första gruppen. Detta kan ha att göra med rubriken, som Anders anser är missvisande och otydlig. De andra grupperna kommenterar också rubriken och tycker att den borde avslöja mer om textens innehåll. De som är intresserade av fotboll är intresserade av att läsa texten, men alla elever är ändå positiva till den och tycker att den är lättläst. Ben och Beppe tycker till och med att den är för lätt och önskar sig fler detaljer om matchen och spelarna. De menar att det är på grund av detta som deras intresse att läsa minskar.

Rörligheten utåt fungerar bra. Eleverna har god förförståelse och kan koppla innehållet till egna erfarenheter och minnen. Även den interaktiva rörligheten fungerar, dock sämre för den första gruppen. Detta skulle kunna bero på läsarnas ovana vid den här typen av texter. Fokus ligger på fotboll och inte på texten i sig. Eleverna i grupp 1 säger att de förstår, men verkar inte göra det fullt ut. De

flesta eleverna förstår textens mottagare och syfte. Som sammanfattning visar samtalen att viss rörelse sker i samspelet mellan läsare och text.

4.1.2 Text 2

Textbaserad rörlighet

Den textbaserade rörligheten inför Kubatexten fungerar för eleverna i grupp 1 och ännu bättre hos grupp 2 och 3. Adam och Anders kan besvara enklare frågor om innehållet, som vilka personer som är inblandade och varför händelsen är speciell. Eleverna i grupp 3 visar god förståelse av innehållet och Carina sammanfattar innehållet kort och tydligt med: ”konflikten mellan USA och Kuba”.

Alla grupper tycker att bilden passar bra till texten, men Adam påpekar att håret på kvinnan som står bakom Barack Obama (Michelle Obama, min anmärkning) glider in i presidentens och därmed får en komisk effekt. Eleverna i grupp 3 menar att bild och rubrik matchar texten bra och Cornelia menar att bilden utstrålar den optimism som finns i texten. Hon menar också att bilden bidrar till att det är lättare att förstå texten. Alla elever i grupp 1 tycker att rubriken är lätt att förstå. Grupp 2 tycker att rubriken fungerar, men alla är överens om att den kunde ha varit mer lockande och borde avslöja att besöket är speciellt:

Ben: man blir inte direkt sugen bara

Beppe: men det beror också på vem det är, om det är nån som är intresserad av USA och Kuba och den relationen och tänker så här vänta lite nånting har hänt, men så får man också tänka att dom som har gjort det här, dom som det är anpassat till kanske inte riktigt vet vad det är och då kanske dom inte blir intresserade och tänker bara att han kommer till Kuba, dom har gjort det ganska nyligen så det kanske inte är något speciellt

Ben: då borde dom ha...

Bo: jag tycker att dom kanske, alltså det är bra text, själva rubriken och bilden dom hänger lite ihop, men det skulle vara bra om dom sa varför han kom till Kuba lite för i natt kom han till Kuba, han har gjort det flera gånger

Beppe: eller så skulle man kunna skriva USA:s president kommer till Kuba efter väldigt många år

Ben: exakt

Beppe: då skulle jag kunna titta bara och flera år, det låter ganska spännande, ”han kom till Kuba”, det låter inte som nåt speciellt i sig

Grupp 3 har en positiv upplevelse av texten och tycker att det är tack vare att den följer en röd tråd:

Samtalsledare: vad tror ni här, vad var det som gjorde att den var så lätt att förstå?

Cornelia: dom berättar bara om en sak, hur dom kom dit och hur dom träffades och ja det var allt

Samtalsledare: att dom höll sig till en sak?

Cornelia: ja

Samtalsledare: vad tänker du, Carina? Varför tror du att den var lätt att förstå?

Carina: den förklarade noggrant

Cecilia: mm

Carina: steg för steg

Samtalsledare: har du några andra tankar, Cecilia?

Cecilia: nej

Samtalsledare: ni tycker att den inte kunde ha skrivits bättre på nåt annat sätt? har jag förstått det rätt?

Cornelia: om man skulle va petig så skulle dom utveckla, alltså vad hände den dan, blev dom lite vänner, vilket samtal hade dom

Alla elever i grupp 2 menar också att texten hade blivit roligare om den hade varit mer utförlig. Ben och Beppe tycker att texten är för lätt och det gör att de tappar intresset. De kommer in på dilemmat med att skriva en lagom lätt text och de menar att man blir lika uttråkad om det är en för lätt eller för svår text. Alex menar att Kubatexten är lättare än Fotbollstexten, men har ingen förklaring till det mer än att den är ”lärorik och intressant”. Alla elever i grupp 3 är intresserade av textens innehåll. Cecilia och Carina tycker att det är ett viktigt ämne som berör alla och de skulle kanske ha läst texten om de fått välja själva.

Rörlighet utåt

Eleverna i grupp 1 har svag rörlighet utåt, medan den är mycket god hos grupp 2 och 3. Alex förstår ordet *demokrati*, men gör inga kopplingar till att Kuba inte skulle vara demokratiskt eller att besöket har något med det att göra. Anders gör dock egna associationer till texten genom att prata om en kompis som har varit på Kuba.

Förförståelsen hos eleverna i grupp 2 är god. Ben och Beppe känner igen artikeln från en annan tidning och känner till USA:s och Kubas historik. Eleverna i grupp 3 har också god förförståelse om konflikten mellan USA och Kuba och kan relatera till känslor hos personerna i texten. Cornelia relaterar till egna konflikter och hur hon löser dem:

Carina: det har varit mycket bråk mellan USA och Kuba, det har varit krig, så sist nån amerikansk president kom till Kuba var med krigsbåt

Samtalsledaren: på vilket sätt försöker Obama och Castro att få länderna att bli vänner nu, tror ni?

Cornelia: för att dom umgås och pratar vad som har hänt genom åren och sen kan man reda ut vissa saker och sen kan dom bara tänka så här om det var ett misstag eller nånting sånt och sen kan dom bli lite vänner

Cornelia menar att ämnet, krig och fred, påverkar intresset att läsa i positiv riktning. Hon har även hört om händelsen tidigare.

Ben och Beppe associerar till det kommande amerikanska presidentvalet och till familjen Castro som de har pratat om på en spansklektion. Ben visar förståelse för att politiker sitter i fängelse i Kuba: ”det måste ha varit nån överdriven lag att man inte får trotsa presidenten så antagligen satt dom i fängelse under Fidel Castros styre, så har dom antagligen inte fått komma ut”. Detta förstår inte eleverna i grupp 1.

Interaktiv textrörlighet

Det finns en del interaktiv rörlighet hos grupp 1 och 2, och den är god hos grupp 3. Alla elever i grupp 3 skulle själva ha valt att läsa texten eftersom den verkade intressant.

Anders jämför Kubatexten med Fotbollstexten, och menar att rubriken till den senare skulle ha lockat en av deras assistenter att läsa eftersom han gillar fotboll. Beppe uppmärksammar att Kubatexten var längre än Fotbollstexten. Ben och Beppe jämför texten med andra nyhetstexter, men verkar inte förstå att det kan vara en medveten strategi att göra texten mer lättläst genom att inte ha med så många detaljer: ”det är så mycket text, men ganska lite detaljer, jag har till och med sett Aftonbladet ha mer detaljer i mindre text”. Samma elever reagerar på det enkla ordvalet och jämför det med ordvalet i *Lilla aktuellt* (nyhetsprogram på tv för barn, min anmärkning).

Ben och Beppe tror att texten riktar sig till unga människor som är intresserade av politik, eller till invandrare eftersom de har ett mindre ordförråd. Alex och Adam tror att mottagarna är både skolelever och vuxna, och eleverna i grupp 3 menar att texten riktar sig till ”alla”.

Sammanfattning av samtalen om text 2

Elevernas textbaserade rörlighet är god, men något sämre i den första gruppen. Grupp 1 förstår innehållet på ytan, men läser inte mellan raderna. Bilden anses passa bra till texten och förmedla samma känsla. Adam reagerar dock på det komiska med att en persons hår smälter samman med en annans, vilket leder till att hans uppmärksamhet läggs på det mer än på texten. Eleverna i alla grupper tycker att rubriken fungerar bra och att texten är logiskt uppbyggd. Texten upplevs tydligt disponerad och väl avvägd mellan den aktuella händelsen och återkopplingen till läget i Kuba. Ben, Beppe, Bo och Cornelia önskar dock fler detaljer för en roligare läsning. Ben och Beppe kommenterar även att det är för enkla ord i texten. Alla elever är överlag positiva till texten och tycker att den är intressant.

Rörligheten utåt är god, men något svagare hos eleverna i grupp 1 även om Anders kan dra paralleller till egna erfarenheter. Grupp 2 och 3 har god förförståelse och goda kunskaper i ämnet. Den

interaktiva rörligheten förhåller sig på samma sätt som rörligheten utåt och eleverna gör jämförelser med andra texter. Jag konstaterar att en dynamisk rörlighet sker i samspelet mellan läsare och text.

4.1.3 Text 3

Textbaserad rörlighet

Inför Grammistexten fungerar inte den textbaserade rörligheten så bra hos eleverna i grupp 1 och 3, men bättre hos grupp 2. Eleverna i grupp 1 och 3 har svårt att få fram vad texten handlar om. Carina menar att texten handlar om att Grammis är Sveriges äldsta musikpris, vilket knappast kan sammanfatta hela texten. Eleverna i grupp 1 och 3 har svårt att svara på innehållsfrågor. De kan inte hitta svaret på vem som vann priset för Årets artist trots att det är Silvana Imam, som hela texten i princip handlar om. Anders säger att Silvana Imam talade arabiska i sitt tacktal för att det fanns folk i publiken som inte förstod svenska och ser inte sambandet med Imams släktingar. Ben och Beppe tycker tvärtom att texten är för lätt.

Grupp 1 och 3 förstår inte ordet *kategorier*. Adam säger till exempel att det handlar om olika språk och Cornelia säger att "kategorier betyder en för musik, sport, film, teater, alltså olika, man kan säga hobby". Adam har däremot koll på vad rap är och illustrerar det genom att rappa en egen text.

Upplevelsen av texten är blandad. Cornelia upplever att den handlar om flera olika saker:

Cornelia: för mig var det snurrigt

Samtalsledare: ja berätta, Cornelia, varför?

Cornelia: för att det handlade om onsdagskvällen och om musik och språk och det går inte ihop och då måste man ha olika artiklar i den tidningen

Alla elever utom Cornelia tycker att bilden hör samman med texten. Anders och Adam tycker att rubriken är välvald, medan Ben är tveksam och menar att många inte vet vem Silvana Imam är och undrar vad som är så viktigt med hennes pris. Cornelia och Carina tycker att rubriken kunde ha varit tydligare och de blir förvirrade av uppbyggnaden av priser som kommer sist i artikeln.

Alla elever i grupp 1 tycker att texten är intressant och kommer inte på något sätt att göra den bättre. Intresset för texten är svagt hos eleverna i de andra grupperna. De vet inte vem Silvana Imam är och det gör dem ointresserade av att läsa artikeln. Grupp 2 diskuterar detta:

Beppe: skulle det va nån så här världskänd rappare eller artist skulle man bara oh, som om det skulle vara till exempel...

Ben: Snoop Doggy Dogg

Beppe: skulle man säga som han sa, Snoop Dogg, skulle jag gått in för han vet man ju vem han är, det här har jag ingen aning om vem det är

Ben: man skulle ha kunnat skriva nybörjarrappare typ eller ung rappare

Rörlighet utåt

Textrörligheten utåt fungerar bra hos eleverna i grupp 1 och 3. Förförståelsen är dock inte lika stor som för de andra två texterna. Endast Cornelia känner till Grammis sedan tidigare och ingen känner igen namnet Silvana Imam. Både Ben och Beppe tycker att journalisten skulle ha förklarat vad Grammis är för något, vilket hon faktiskt gör. Flera elever i grupp 1 är dock väl införstådda i kriget i Syrien, var landet ligger och vilka problem som finns där:

Anders: hon tänkte på sin familj

Samtalsledare: ja, och hur var det med hennes familj, Anders?

Anders: dom har försökt fly eller nånting

Samtalsledare: just det, dom pratade om att dom hade flytt från Syrien, känner ni igen det? Landet Syrien?

Anders: ja

Adam: ja, det är ett djävulskt land

Adam, Anton: ja

Samtalsledare: ja, varför tänker du så?

Adam: alltså det är inget bra land, folk skjuter på varandra, dom dödar folk
Anders: du Adam, det är inte Syrien, det är IS som gör det

Anders kan även relatera till känslor hos personerna i texten – hur det är att ha dubbla känslor och att fly från något. Ben visar också förförståelse för kriget i Syrien och kan relatera till hur det känns att vara på flykt och att känna någon som är på flykt. Eleverna i grupp 3 visar i olika grad att de kan relatera till personerna och händelserna i texten. Carina är väl insatt i kriget i Syrien och hyser medkänsla för människorna där: ”alla som dör varje sekund och att nån i Syrien dör just nu eller håller på att dö”. Cornelia däremot säger att hon inte har koll på nyheter, utan lever här och nu.

Interaktiv textrörlighet

Eleverna i grupp 1 och 3 visar inte mycket interaktiv rörlighet. Adam hakar upp sig på namnen som finns i texten. Han undrar var personerna kommer ifrån och vilka de är, och verkar inte förstå att alla personer i texten är artister som har vunnit priser. Den interaktiva rörligheten är bättre i grupp 2. Ben och Beppe berättar att de brukar läsa Aftonbladet, mestadels nöjessidorna, och jämför texten med dessa.

Alex menar att det är viktigt att läsa en sådan här text för att ”man måste öva sig mycket”. Beppe tycker att han lärde sig något av texten och Ben tycker att den är intressantare än de andra. Samtidigt menar de att de inte skulle ha valt att läsa texten självmant.

Anders menar att texten riktar sig till vuxna och skolelever. Adam tror att hans mamma skulle gilla texten eftersom hon gillar galor. Beppe antar att texten riktar sig till unga musikälskare: ”om man tänker på 8 SIDOR så är det kanske för 7-10 års ålder”. Cecilia och Carina tror att den riktar sig till folk i deras ålder som gillar artisten i fråga. Ingen av eleverna i grupp 3 anser att texten intresserar särskilt många.

Sammanfattning av samtalen om text 3

Den textbaserade rörligheten är svagast vid Grammistexten, även om den fungerar hos grupp 2. Den svaga textbaserade rörligheten skulle kunna bero på att texten innehåller ord och namn som eleverna inte förstår. Önskemål framförs av en förklaring av Grammis, som eleverna inte upptäcker redan finns i texten. Även här säger grupp 1 att de förstår texten, men visar vid innehållsfrågor att de inte gör det. Den tredje texten har svårast ord och elevernas förförståelse är minst inför den. Flera elever verkar också ha svårt att hålla i sär de två ämnena Grammisgalan och språk. Uppradningen av namn sist i texten verkar också skapa en del förvirring. Grupp 2 tycker dock att texten är för lätt och vill ändra rubriken eftersom de inte förstår den och inte känner till personen som det handlar om. Bilden fungerar bra.

Grammistexten är svårast för eleverna att sätta sig in i. Detta kan bero på flera saker. Det är den längsta texten, den innehåller två olika ämnen och svåra ord, och eleverna är inte intresserade av ämnet. Ointresset för ämnet verkar leda till ointresse för texten. Upplevelsen av texten är blandad. Några tycker att den är intressant för att de lärde sig något nytt medan andra tycker att den är rörig. Texten är också den sista som eleverna läser vilket skulle kunna innebära att de börjar bli trötta och tappar fokus.

Textrörligheten utåt är det som fungerar bra. Många elever har förkunskaper om kriget i Syrien, men bara en har det om Grammisgalan. Å ena sidan har eleverna i grupp 1 svårt att förstå att människor med utländska namn bor i Sverige och sjunger på svenska, å andra sidan har de insikt i läget i Syrien och människors flykt därifrån. Syrien verkar väcka mycket känslor hos eleverna. Även om de har förförståelse för kriget i Syrien verkar några osäkra på varför detta tas upp i texten. Den interaktiva rörligheten hos eleverna är svag i Grammistexten och endast en vag rörelse sker i samspelet mellan läsare och text.

4.2 Intervjuer med journalister

Här beskriver jag först journalisternas tankar om lättlästa texter, sedan deras syn på mottagaranpassningen av 8 SIDOR och slutligen vad de tänkte kring texterna som de skrivit.

4.2.1 Lättlästa texter

Jan hade inte arbetat med lättlästa texter innan han började på 8 SIDOR. Han definierar en lättläst text så här: ”det ska vara enkla ord och rak ordföljd, man ska hålla sig till ämnet och följa en röd tråd, inte plocka in så många sidoämnen”. Han menar att det är en pågående diskussion på redaktionen om vad lättläst är och att det måste vara det för att de som journalister inte ska slappna av för mycket. Han känner till tidningens riktlinjer för lättläst. Troligen var det en grupp som tog fram dem när tidningen startades och de har hängt med sedan dess, även om de har reviderats.

Jenny hade inte heller hållit på med lättlästa texter innan arbetet på 8 SIDOR och hennes beskrivning av en sådan är att ”den ska inte vara för lång och inte innehålla för många olika objekt och personer, inte för många siffror och kronologisk ordning på innehållet”. Hon menar också att en lättläst text inte ska ha så långa meningar och ganska korta stycken. När hon började på tidningen fick hon gå en kurs på dåvarande Centrum för lättläst och fick en broschyr som handlade om lättlästa texter. Tidningen följer inte punkterna i MTM:s riktlinjer till punkt och pricka och dessa används inte aktivt, utan medarbetarna bygger sina texter utifrån erfarenhet och diskussioner. Både Jan och Jenny verkar osäkra på var riktlinjerna finns.

4.2.2 Mottagaranpassning

Jan menar att svårighetsgraden på tidningens texter har varierat sedan starten: ”då var väl målgruppen kanske hårdare inriktad på människor med begåvningshandikapp, sen har det ju kommit till flera målgrupper och det kanske har gjort att tidningen har blivit lite svårare”. Han menar att tidningens målgrupper är alla som har svårt att läsa en vanlig dagstidning. Jenny är medveten om svårigheterna med att mottagaranpassa texterna, men menar att syftet, att det ska vara en nyhetstidning, hjälper dem att fokusera på ”rätt innehåll”.

Form

Jan berättar att tidningen har en layout som är baserad på undersökningar av målgruppen och att den bygger på att ”det ska börja med en bild och sen ska rubriken helst stå under bilden och sen ska den följas av text”. Vad gäller formens anpassning till målgruppen menar Jenny att det sker i papperstidningen genom den rutinmässiga layouten med samma ämnesområde på samma sida och färgkodningen till denna. Det är ”ganska mallat, att det ska vara ganska korta artiklar och stora bilder”. De har även en del ”bildnyheter” som består av en bild och några få rader med text. Angående bilder säger Jenny att det är lika noga hur bilden väljs ut som hur texten skrivs och hur de två hänger ihop.

Om val av rubriker berättar Jenny att ”man ska inte kunna missförstå, rubriken måste stämma med bilden, vi tänker ju att vissa tolkar allting väldigt bokstavligt så att det måste bli rätt helt enkelt”. Information om vad läsarna tycker om tidningen får de via kommentarer på webbsidan, läsarbrev och studiebesök. De har tidigare haft referensgrupper som har läst deras texter och ska snart börja med det igen. Jenny förklarar att de ofta försöker lista ut vad läsarna behöver veta för att förstå eftersom ”det är ju svårt att leva sig in hur det är att ha jättesvårt att läsa” och ”det finns inget facit för vad folk vet och inte vet”.

Innehåll

Både Jan och Jenny trycker på att tidningens innehåll knappast anpassas efter dess mottagare och att den ska skriva om både små och stora nyheter som en vanlig nyhetstidning. Jan tror att 8 SIDOR har lite fler nyheter som rör ”utvecklingsstörda” och invandrare eftersom de ingår i målgruppen, och att det vore konstigt annars, men att det inte ska vara alltför vinklat: ”jag tror inte att läsarna vill det, att varje kultursida handlar om utvecklingsstörda, utan man vill väl läsa en nyhetstidning som speglar det

som händer i stort". Jenny håller med och förstår att alla som läser tidningen inte tycker att allt är spännande eftersom innehållet är så "spretigt".

Ordval

Jan anser i likhet med Jenny att det är svårt att veta vad som är ett lagom svårt ord. Han säger: "man kan ju gå i fällan och få för sig att det här måste alla förstå, det här ordet har vi använt så ofta och ingen har sagt nåt, det är säkert helt okej, men det kan man ju inte veta säkert".

Jenny menar att redaktionen inte alltid är ense om hur innehåll och språk ska anpassas till målgruppen. Vissa tycker att det inte ska vara för lätt eftersom det då finns risk att texten blir tråkig, medan andra vill att det ska vara så tydligt som möjligt och "hellre väldigt tråkigt än att nån läsare inte förstår vad det står". Jenny tar även upp vikten av respekt för läsarna: "det ska ju inte verka som man ser ner på läsarna, dom ska ju inte dumförklaras, det får ju inte bli alldeles för barnligt språk, för vi skriver ju för vuxna även om vi vet att det är många barn som läser".

4.2.3 Text 1

Jan är författare till Fotbollstexten. Angående rubriken, som vissa elever har velat ändra på håller han med om att det hade kunnat stå i rubriken att lagen fick en poäng var. Då hade det blivit tydligare att matchen slutade oavgjort. Han förklarar sitt val med att det står förklarat hur matchen slutade i brödtexten.

Jan tycker inte att en lättläst text är lika med en text med få detaljer: "alltså det är ju bra att va konkret, och ska man va konkret då blir det ju detaljer om man säger så [...] men man ska inte tappa den röda tråden". Han reflekterar över eventuella svåra ord i texten och nämner *teknisk fotboll*, som även jag har funderat över. Han menar att det inte är säkert att läsarna vet vad det är, men att det finns en förklaring till ordet i texten. Han menar att man kan gå vidare med att fråga sig om läsarna vet vad en passning är, "men man kommer ju nånstans till en gräns, att ska jag förklara det också då blir det här så tungläst så man tar sig inte igenom det".

4.2.4 Text 2

Jenny skrev Kubatexten och beskriver hur hon tänkte när hon skrev den:

Man får en uppfattning om att det var ett roligt besök ur hans perspektiv, och så ville jag ändå ha med att Kuba inte alls är ett jättebra styrt land utan det är fortfarande en diktatur av nåt slag. Även om det kanske verkar som att det är på väg att bli mer demokratiskt så vill jag påpeka det, så det inte bara blir kolla här, Obama har hälsat på det här landet.

Rubrikerna på webben ska enligt Jenny vara korta och bestå av en fullständig mening. Jag nämner elevernas förslag på rubrik och hon säger:

Ja, ovanligt besök på Kuba skulle det ha kunnat va. Då kanske man ändå tar det tråkiga som blir Obama för det blir mer konkret och då förstår man vad som har hänt bara genom att läsa rubriken och det kanske är viktigare än att man ska bli nyfiken, det är olika hur vi tänker.

Jenny menar att lättlästa texter inte får vara för långa och att hon ibland därför måste hoppa över detaljer. Hon förklarar att om texten hade varit i papperstidningen så hade hon kunnat beskriva händelsen mer, men tror också att de få detaljerna kring mötet kan bero på att texten skrevs första dagen av mötet och att det inte fanns så mycket mer information att skriva om just då. Om exemplet med att politiker sitter i fängelse menar hon att hon tog med det för att förklara vad en diktatur är eftersom det kan bli väldigt mycket text annars för att förklara vad det innebär.

Om bilden till texten säger hon att hon är osäker på om hon såg den innan texten publicerades eftersom det inte är lika noga med bilderna till webben som till papperstidningen. Hon har tittat på bilden inför vår intervju och menar att den inte är helt lyckad eftersom Michelle Obama står skymd av

Barack och att det är tråkigt att hon inte syns. Dessutom står hennes namn med i bildtexten, vilket kan vara förvirrande eftersom man knappt ser henne. Jenny tror att det kanske inte fanns någon bättre bild att tillgå, men menar ändå att bilden är lyckad på ett sätt: ”dom ser glada ut och det är inte sådär framför nån skärm eller så där jättestelt som vissa såna möten kan va”.

4.2.5 Text 3

Jenny skrev även Grammistexten. Om den säger hon att texten skulle handla om Grammisgalan och eftersom hon inte kunde skriva om alla pristagare valde hon Silvana Imam eftersom ”hon fick det finaste priset”. Jenny har redan innan intervjun nämnt att hon tycker att det fanns med en för lång mening i texten, något som ingen av eleverna anmärker. Om korta och långa meningar resonerar hon att fördelen med långa meningar är att om man orkar läsa dem så stannar läsningen inte upp och man förstår bättre.

Några elever ifrågasätter rubriken ”Viktigt pris till Silvana Imam” och om det säger Jenny att Årets artist är det pris som hon har förstått är det viktigaste, men att det inte hade behövt stå med i rubriken eftersom ”man kanske blir för nyfiken, man kanske undrar”.

Jenny förstår de elever som upplever att texten handlar om två olika saker: ”det här är en intressant person och hon har vunnit pris”. Hon menar att spåret med Syrien egentligen inte hade något med Grammisgalan att göra och att man hade kunnat göra två olika texter istället eller bara gjort en notis om galan och sparat det andra till senare i en text bara om Imam. Hon inser att hon inte följt det som hon anser viktigt för en lättläst text, nämligen att inte blanda in för många olika personer och saker. Hon tror också att textens längd kan påverka läsaren negativt.

Jenny tror att textinnehållet kan ha påverkats av hennes eget intresse av Imam och att det kanske tog över själva nyheten. Hon ville visa vem Imam var som person genom att ta med Syrienspåret, och att tacktalet på arabiska var en ovanlig sak som hon gjorde. Det kan också bero på att tidningen skrivit om Imam innan Grammisgalan och att en sådan sak som kopplingen till Syrien skulle ha stått med där istället. Hon är medveten om att hennes personliga intresse och åsikt återspeglas i texten: att till exempel väcka tankar hos läsarna angående flyktingar. Jenny menar att det är svårt att välja vad som ska komma med i texten och talar om balansen mellan lättläst och att väcka läslust. Hon förklarar: ”Det är väl så jag vill tänka egentligen, som en journalist, att det ändå ska vara en bra text också, en spännande text. Det kan inte bara vara lätt och bara fakta”.

Hon håller med om att det vore bra om uppräknigen av namn på andra som fick priser varit mer avgränsad och menar att de säkert skulle ha stått i en färgad faktaruta i papperstidningen. Den möjligheten till avgränsning finns inte på webben, utan där kan de i stället använda fetstil eller en linje för att markera avstånd. Ordvalet *kategorier* håller hon med om är olämpligt och för svårt. Hon ger exempel på en alternativ text: ”ta emot grammisar för olika sorters musik kanske eller nånting sånt eller bara flera artister fick ta emot grammisar”. En förklaring som hon har till att hon använde ordet i texten är att redaktionen utgår från att läsarna på webben förstår bättre och har lättare för att läsa än de som läser papperstidningen.

5 Diskussion och slutsats

5.1 Resultatdiskussion

Först beskriver jag elevers och journalisters tankar om lättläst och mottagaranpassning i allmänhet. Resterande resultatdiskussion delas in efter de faktorer som påverkar textrörligheten mest utifrån analyserna av fokussamtal och intervjuer, och slutligen sammanfattas dessa.

Enligt journalisterna på 8 SIDOR ska en lättläst text inte vara för lång, inte ha så långa meningar och stycken, innehålla enkla ord, rak ordföljd och följa en röd tråd. Den ska inte heller innehålla för många olika objekt eller för många siffror. Jenny menar dock att det ibland kan vara en fördel med lite längre meningar för läsflytets skull. Journalisterna berättar att de inte följer ett dokument med riktlinjer för lättläst, utan har en ständigt pågående diskussion med sina kollegor. Det enkla språket är ett direkt resultat av tidningens målgrupper, men journalisterna menar att syftet med texterna, att det ska vara en nyhetstidning, hjälper dem att fokusera på ”rätt innehåll”. Tidningens anpassning till målgruppen bygger på läsarespons, erfarenhet och antaganden.

Ingen av eleverna kommenterar texternas form som exempelvis meningslängd och rak ordföljd. Enligt dem verkar en lättläst text bestå av lagom svåra ord (inte för lätta och inte för svåra) och en tydlig röd tråd. Den ska hålla sig till ett ämne och ha ett innehåll som är i läsarens intresse. Det ska finnas tillräckligt mycket detaljer för att man ska förstå innehållet och för att man ska bli intresserad av texten. Tydliga rubriker och bilder är också viktigt. På ett allmänt plan är journalister och elever överens om vad som karakteriserar en lättläst text.

5.1.1 Den röda tråden

Den röda tråden är det som påverkar elevernas textrörlighet mest. Kubatexten får beröm av några elever för att den har en tydlig röd tråd. De anser att det underlättar förståelsen och att texten blir lätt att följa. Att logiska relationer hjälper svaga läsare (och antagligen alla läsare) att följa textens resonemang är något som Reichenberg (2014:46 f.) uppmärksammar. Den textbaserade rörligheten får hjälp av den röda tråden och det är mycket möjligt att detta i sin tur stärker textrörligheten utåt och den interaktiva rörligheten. Fotbollstexten får inga kommentarer om den röda tråden, men alla elever tycker att den är lätt att läsa.

Jenny förstår att några elever tycker att Grammistexten är splittrad och menar att en anledning till detta kan vara att hon blev för intresserad av Silvana Imam som person. Jenny ville låta sin personliga åsikt om att det är hemskt att människor flyr skina igenom texten. Hon säger också att texten är lite för lång och inte håller sig till ett ämne och en person, som hon tycker att lättlästa texter borde göra. Det sistnämnda är något som stör ett par elever och minskar deras textbaserade rörlighet, medan andra får hjälp av detta för att stärka sin rörlighet utåt.

5.1.2 Rubriker

Det verkar som att flera av eleverna hämtar information om texten genom rubriken i stället för hela texten. Detta skulle kunna bero på bristande korttidsminne eller på att de är ovana läsare som saknar strategier att ta sig an en text, genom att exempelvis sökläsa och skumläsa. Det skulle också kunna bero på att eleverna är vana vid en viss sorts rubriker och en viss sorts läsning på internet. Min uppfattning är att vi där ofta bara läser rubriken och förväntar oss tillräcklig information om innehållet genom den. Kanske påverkar det ”nya sättet” att läsa hur vi upplever texter.

Rubrikerna blir viktiga för elevernas textbaserade rörlighet. Alla texter får kommentarer om rubrikerna; att de inte stämmer med textens innehåll eller att de inte är tillräckligt lockande. Rubriker som inte är tillräckligt intressanta och sammanfattar textens innehåll på ett tydligt sätt minskar elevernas textbaserade rörlighet. Vikten av rubrikers tydlighet för intellektuellt funktionshindrade är något som även Göransson (1985:58) kommer fram till i sin undersökning.

Eleverna vill ha rubriker som avslöjar mer om textens innehåll, medan journalisterna vill att rubrikerna ska göra läsarna nyfikna på att läsa texten. Journalister och elever verkar anse att rubrikerna har olika syfte. Journalisterna håller rubrikerna kortfattade på grund av utrymmesskäl vilket kan påverka deras innehåll.

5.1.3 Bilder

Bild och layout är viktigt och genomtänkt på 8 SIDOR, och diskuteras flitigt. Layouten bygger på läsarundersökningar som de har gjort och ska bjuda in läsaren och göra så att hen känner sig trygg och intresserad. Även Göransson (1985:60) kom fram till att bilderna är extra viktiga för hur läsare med intellektuella funktionsnedsättningar uppfattar innehållet i en text. Överlag tycker eleverna att bilder och layout fungerar bra. Beppe och Ben påpekar dock att Fotbollstextens bild inte passar till texten eftersom den föreställer en fällning i stället för ett mål, och Cornelia tycker inte att Grammistextens bild matchar innehållet. Journalisterna verkar nöjda med bildvalet till Fotbollstexten och Grammistexten, men Jenny är ambivalent till Kubatextens bild. Den förmedlar rätt känsla, vilket flera elever också tycker, men den är också lite olämplig rent estetiskt, vilket en elev också anmärker. Journalisterna menar att bilderna till webbversionen inte ägnas lika mycket tid och engagemang som till papperstidningen.

De flesta av eleverna som har läst tidningen tidigare har gjort det på internet eller mobiltelefonen. Anders och Cornelia lyfter webbversionens fördelar: att man kan lyssna och hänga med i texten samtidigt, och att texten känns mer levande. Cornelia önskar även rörliga bilder och tror att det skulle göra läsningen roligare.

Det som kommenteras i layouten är uppradningen av pristagare längst ner i Grammistexten, som begränsar några elevers textbaserade rörlighet. Den borde enligt mig ha markerats i texten i en särskild ruta, vilket Jenny håller med om och menar skulle ha gjorts om texten varit i papperstidningen.

När läsaren inte kan fokusera på texten på grund av yttre störningsmoment eller på grund av att texten är för svår blir bild och layout ännu viktigare. Den blir ett sätt att ta sig in i texten och påverkar både den textbaserade rörligheten och rörligheten utåt. Om bild och layout fungerar finns större chans till en positiv upplevelse och en bättre förståelse av texten. Bilder kan också ge associationer och väcka känslor, och därmed påverka rörligheten utåt. Journalister och elever är överens om bildens betydelse för textrörligheten, och är i stort sett överens om vilka bilder som fungerar.

5.1.4 Intresse

Jenny talar en hel del om avvägningen mellan en lätt och tydlig text jämfört med en text som väcker nyfikenhet och läslust. Hon är mån om att texterna inte bara ska vara fakta utan även ska vara spännande. Hon har en tydlig mission med sina texter: att förmedla läget i världen och en känsla till sina läsare. De texter som eleverna tycker är intressanta är de som är lagom lätta och har en tydlig röd tråd. Eleverna i grupp 2 verkar tycka att en tydlig text är lika med en tråkig text, så som Jenny pratar om. Sundin (2008:219) skriver att en enkel text leder till att läsaren inte tycker att texten är engagerande, vilket här verkar stämma. Även Lundberg & Reichenberg (2011:49) menar att ett för stort avstånd mellan texten och läsarens erfarenheter och förkunskaper kan leda till att läsaren missförstår eller avvisar texten.

Den text som flest elever är intresserade av och positivt inställda till är Kubatexten. Grammistexten upplevs som svårast och är den som flest läsare är ointresserade av och inte känner till något om sedan tidigare. De flesta eleverna är någorlunda intresserade av Fotbollstexten. Kunskaper om fotboll verkar finnas även hos de som säger att de inte är fotbollsintresserade.

Undersökningen visar att det som är intressant för journalisten inte behöver vara intressant för läsaren. Detta kan nog vara extra svårt i en nyhetstidning som vill täcka upp de stora händelser som sker i världen, och inte är specifikt inriktade på ett ämne. Den text som Jenny är mest engagerad i får inte gensvar hos eleverna. Det är den text som de tycker är minst intressant eftersom de inte har några förkunskaper. Journalistens personliga intresse ger i det här fallet en lite splittrad text, eftersom hon har svårt att välja fokus och sålla information. Allt känns viktigt för henne. Det som ändå är positivt med texten är att eleverna har en god textrörlighet utåt då de är insatta i Syrienkriget och problemet

med människor på flykt. Journalisten lyckas på så sätt med tanken att få läsarna uppmärksamma på det som hon tycker är viktigt.

5.1.5 Ordval

Grammistexten har flest svåra ord och är den text som fungerar sämst för eleverna. Elever och journalister verkar i princip vara överens om vilka ord i texterna som är svåra att förstå. Jenny tycker inte att ordet *kategorier* borde ha varit med i texten och begriper att eleverna hade svårt att förstå det. Jan funderade över ordet *teknisk fotboll*, vilket dock alla elever förstod, även de som inte var fotbollsintresserade.

Journalisterna verkar medvetna om vilken språklig nivå mottagarna befinner sig på och orsaken till att det smyger sig in ett "svårt ord" kan bero på tidspress eller ouppmärksamhet, men det kan även vara ett medvetet val att inte alltid ta det enklaste ordet. Det är många texter som ska skrivas för webben. Jenny menar att orden på webben kan vara lite svårare eftersom det är en annan typ av läsare där än i papperstidningen. Detta vet jag inte om det stämmer. Eleverna i mina fokusgrupper läser exempelvis webbversionen av tidningen. Journalisterna menar att de som läser tidningen på internet förstår innehållet bättre och har ett större ordförråd än de som läser papperstidningen. Frågan är om det är dags för 8 SIDOR att lägga ner mer tid på sina webbtexter för att tillmötesgå ett samhälle där fler och fler läser tidningen på internet.

Reichenberg (2014:46) skriver att undvikande av nya ord leder till en tråkigare text och att det är extra viktigt att väcka läslusten hos svaga läsare. Beppe nämner att ordvalet gör texten för lätt och därmed ointressant. Svåra ord leder till att förståelsen för textens innehåll minskar hos eleverna. Den textbaserade rörligheten försvagas alltså när svårighetsgraden på orden inte matchar läsaren. Detta gäller både alltför svåra och alltför lätta ord. Journalisterna är medvetna om det knepiga med att hitta rätt ord för att inte hamna på en för barnslig nivå och ändå vara begripliga.

5.1.6 Detaljer

Några av eleverna med goda förkunskaper önskar mer detaljer i Fotbollstexten och Kubatexten, både i rubrik och brödtext. Ingen elev kommenterar det i Grammistexten. Att texter anpassade för personer med intellektuella funktionshinder inte bör innehålla för mycket onödiga detaljer, som äldre forskning menar (Dennièr 1976 i Göransson 1985:53), verkar inte vara något som alla elever i fokusgrupperna håller med om.

Önskan om fler detaljer behöver inte betyda att det saknas detaljer i texten utan skulle kunna betyda att det är en intressant text som väcker nyfikenhet hos läsarna. När intresset brister finns det ingen önskan om att få veta mer. Önskan om mer detaljer skulle även kunna bero på ett kritiskt förhållningssätt till texter utifrån hur texter brukar studeras och analyseras i skolan, eller att dessa elever är kritiska till lättlästa texter över huvud taget.

Ingen av journalisterna menar att en lättläst text bör innehålla färre detaljer. Jenny menar att hon ibland väljer bort detaljer på grund av textens längd. I fallet med Kubatexten förklarar hon att det inte fanns så mycket mer information att skriva just då. Antalet detaljer är alltså inget som journalisterna funderar alltför mycket på och det påverkar inte elevernas textrörlighet särskilt mycket. Det som sker hos de elever som önskar fler detaljer är att deras upplevelse av texten blir mindre positiv och detta påverkar deras textbaserade rörlighet.

Reichenberg (2014:46 f.) anser att en avskalad text får svårare att väcka engagemang hos läsaren och försvårar begripligheten. Detta stämmer på några elever, som menar att deras intresse för texten sjunker på grund av bristen på detaljer. Att genrekunskap påverkar hur vi läser en text (Gunnarsson 1989:13), verkar också stämma med min undersökning. De elever som önskar fler detaljer är de som brukar läsa andra tidningar.

5.1.7 Sammanfattning

Vad tycker då eleverna om de tre texterna i 8 SIDOR? Är de lättlästa och begripliga? Ingen av eleverna anmärker på meningslängd och radlängd, vilket är något som har diskuterats kring lättlästa texter. Formen fungerar enligt min undersökning genomgående hos 8 SIDOR:s texter. Det som eleverna kommenterar handlar om innehåll - tydlighet i bilder, rubriker och brödtext – och till viss del layout.

Det allmänna ämnet fotboll, den röda tråden och det enkla språket i Fotbollstexten gör att elevernas textbaserade rörlighet är god inför den texten. Så är även rörligheten utåt. Detta tack vare elevernas förkunskaper och intresse för ämnet. Eleverna i grupp 2 och 3 förstår texten väl medan grupp 1 har visst problem att sammanfatta innehållet. Alla elever är mestadels positiva till texten.

Vid läsning av Kubatexten visar eleverna också god textbaserad rörlighet. Det är den text som väcker mest engagemang hos eleverna och anses lättast att läsa, och det är i samtalen om denna som eleverna visar den vidaste textrörligheten. Texten anses inte för enkel, innehåller inga svåra ord och handlar om något som de känner till sedan tidigare och kan relatera till på flera olika sätt. Den goda läsbarheten kan även bero på textens logiska uppbyggnad och välvalda bild, som anses passa både textens innehåll och känsla. Eleverna är även intresserade och insatta i ämnet, vilket ger en god textrörlighet utåt. Eleverna förstår texten väl, även om grupp 1 har svårt att förstå förklaringen av diktatur. Texten upplevs som intressant och eleverna är positiva till den. Även om den textbaserade rörligheten inte är så god i Kubatexten för första gruppen, så visar rörligheten utåt att texten kan ge behållning åt läsaren ändå. Eleverna interagerar med texten, som blir en brygga till något annat.

Den textbaserade rörligheten fungerar inte lika bra hos eleverna vid läsning av Grammistexten. Detta kan bero på att texten innehåller några svåra ord och namn, att texten blandar två olika ämnen samt att layouten är något otydlig med uppradningen av namn på slutet. Rörligheten utåt fungerar dock, vilket kan ha att göra med att eleverna är insatta i vad som händer i Syrien och därför gör egna associationer och kan känna empati. Eleverna har svårare att förstå Grammistexten än de andra texterna och visar inte så mycket intresse för den.

Den interaktiva rörligheten fungerar inte särskilt bra i någon av texterna, vilket kan bero på att några av eleverna är ovana vid att läsa tidningsartiklar och/eller är ovana vid att reflektera över det som de läser. I stort sett fungerar texterna för målgruppen, även om både Fotbollstexten och Grammistexten hade kunnat anpassas ännu bättre. Den sistnämnda är för svår för några av eleverna.

Journalister och elever är ense om vikten av en röd tråd och en passande bild, och har samma åsikter om detta i de tre texterna. Ingen av dem tycker att det ska vara färre detaljer i texterna. Några elever önskar sig till och med fler. Vilka ord som upplevs svåra är de också överens om och några elever vill ha svårare ord. Det som skiljer journalister och elever åt är vad de anser är ett intressant ämne och hur rubrikerna ska formuleras. Journalisterna är tvungna att anpassa rubriken till utrymmet som ges och vill att den ska väcka nyfikenhet medan flera av eleverna ber om tydligare och mer explicita rubriker.

5.2 Metoddiskussion

5.2.1 Analysmetod

Användandet av textrörlighetsbegreppet visar egenskaper hos läsarna och samtalen. Ibland har jag frågat mig om analysmetoden säger mer om elevernas förmågor än om texternas begriplighet och lättlästhet. Jag anser dock att analysmetoden har hjälpt mig att få syn på elevernas förståelse av texterna på olika djup och belyst samspelet mellan läsare och text, vilket var vad uppsatsens frågeställningar ville ha svar på. Metoden har hjälpt mig att komma åt både det som eleverna säger att de upplever och förstår, och det som jag märker att de upplever och förstår.

Den interaktiva rörligheten är den textrörlighet som är svagast hos eleverna och den textrörlighet som är svårast att binda till texterna. Den här typen av rörlighet handlar mycket om elevernas förmåga att se på texten i jämförelse med andra texter. Eleverna kan i viss mån komma fram till vilka mottagare texterna vände sig till, men enbart på ett ytligt plan, som att fotbollsintresserade gillar en text om fotboll eller att en text med enkla ord passar läsare i låg ålder. Svårigheten att få fram elevernas interaktiva rörlighet kan bero på texternas genre, mina frågor, elevernas ovana att diskutera sådana saker eller något helt annat.

Elevernas ålder kan också avgöra textrörligheten. Åldern kan påverka deras intresse och förkunskaper, samt deras förmåga att jämföra med andra typer av texter. Även elevernas kognitiva svårigheter kan ligga bakom detta. Det kan vara svårt för dem att göra jämförelser och se samband. De som förefaller ha besvärligast med detta är grupp 1 som består av elever från grundsärskolan. Det finns ett tydligt samband mellan skolform och textrörlighet, även om mitt underlag är litet. Ben och Beppe har vidast textrörlighet i sin helhet och för dessa elever fungerar även Grammistexten helt acceptabelt. Kanske är de mest vana vid läsning och kritisk granskning eller så har de minst läs- och skrivsvårigheter. Om detta kan jag dock bara spekulera.

5.2.2 Urval av deltagare

Vissa av eleverna i undersökningen går i grundsärskolan och vissa i grundskolan. En grupp består enbart av grundsärskoleelever och kanske hade det varit bättre att blanda dem med andra elever. Här valde jag ändå att ha kvar de grupper som fanns från början för logistikens och strukturens skull. Den vinst det ger med tanke på elevernas känsla för rutiner och trygghet bland sina kamrater tror jag är större än att göra nya blandade grupper. Att eleverna har olika skolformer påverkar naturligtvis resultatet eftersom elevernas förmågor att läsa, förstå och kritiskt granska en text hänger ihop med detta. Men som journalisterna påpekade innan jag satte i gång med uppsatsen så borde detta inte spela någon roll eftersom alla människor är olika individer med varierande förmågor och brister. Alla elever i fokusgrupperna hör enligt min bedömning till 8 SIDOR:s målgrupp, vilken vi har förstått är bred. Att jag känner eleverna i grundskolan sedan tidigare kan också ha spelat roll för resultatet.

När jag talade om för MTM att jag ville intervjua en journalist gav de mig Jennys kontaktuppgifter. Deras val av informant kan ha påverkat mina resultat något. Efter att ha sett redaktionen i arbete minskade dock mina farhågor då jag insåg att de är väldigt samspelade och delar synsätt på texter och mottagare.

5.2.3 Urval av texter

Jag valde till en början texter till fokussamtalen som den journalist jag skulle intervjua hade skrivit. Eftersom det inte står vem som har skrivit vilken text på webbsidan mejlade hon mig texter som hon hade skrivit. Valet av texter var alltså till viss del styrt av journalisten. Vilka texter hon skickade mig verkade dock vara slumpmässigt då hon i mejlet anmärkte att en av texterna enligt henne innehöll en för lång mening och kanske därför inte var ett så bra exempel. Det slutade med att jag valde två av hennes texter och en text skriven av en annan journalist.

5.2.4 Genomförande

Funderingar uppstod efteråt om eleverna borde ha fått läsa texterna innan samtalen. Hade det påverkat deras minne av texten och därmed deras förståelse? Jag tror ändå att det sätt som jag genomförde samtalen på var mest lik den autentiska lässituationen och det var den jag ville uppnå. Det var inget minnestest eller en läxa. Om eleverna hade läst texterna i förväg så hade jag antagligen mätt något annat än det jag var ute efter.

Det fanns inte tid till att låta eleverna sitta vid sina arbetsbord och lyssna respektive läsa texten för att sedan samlas och prata om den. Därför lyssnade/läste vi gemensamt även om några elever hade kunnat läsa texten själva och jag vet inte om och hur textrörligheten påverkades av detta.

För att få de elever som inte kom till tals så mycket att höras mer hade jag kunnat ge Cecilia texterna i förväg så att hon fått möjlighet att skriva ner sina reflektioner på sin Ipad innan samtalet. Detta tar tid för henne vilket kan leda till att hon inte hinner skriva något eller väljer att inte göra det. Jag hade också kunnat slå ihop grupp 2 och 3 för att få mer dynamik i samtalet, men det hade också kunnat leda till att färre elever hade fått säga det de ville. Dessutom hade det ställt till med logistiken för alla inblandade.

Att samtalen ägde rum i skolan har sina fördelar, men det skulle kunna påverka hur eleverna pratar om texterna. I skolan finns en underliggande tanke att svar kan vara rätt eller fel. Fast jag påpekade att så inte var fallet i dessa samtal kan det ändå vara så att eleverna undermedvetet uttryckte sig så. Att vissa lärarledda samtal mer liknade förhör än diskussioner var något som även Halleson (2015:74 f) upptäckte i sin studie. Syftet med läsningen, som i det här fallet var att diskutera texterna, kan ha påverkat läsarna till att vara extra kritiska, i alla fall de som fått lära sig att det är så vi läser texter i skolan. Läsare av texterna i andra situationer och utifrån ett annat syfte kanske läser på ett annat sätt.

5.3 Slutsats

Den text då elevernas textrörlighet är mest dynamisk är Kubatexten, i vilken journalisten verkar ha gjort flest medvetna val angående innehåll och språk. Innehållet är väl avvägt mellan den speciella händelsen och läget i Kuba. Språket innehåller lagom svåra ord och har en tydlig röd tråd. Ämnet passar eleverna eftersom de har goda förkunskaper och kan göra egna associationer. De är intresserade och vill veta mer, vilket resulterar i efterfrågan på fler detaljer. Bilden är väl anpassad till textens innehåll och känsla. Rubriken är tydlig, men skulle möjligtvis kunna avslöja något om det ovanliga i besöket för att göra alla elever nöjda. Detta är dock inget som påverkar textrörligheten. Det behövs både förståelse för textens innehåll och associationer till världen utanför texten för en god textrörlighet på de olika nivåerna. En tydlig mottagaranpassning är viktig och ger resultat.

Detta är dock inte helt enkelt. Även om journalisterna på 8 SIDOR är medvetna och insatta i lättlästbegreppet och mottagaranpassning verkar de ha svårt att avgöra hur mycket detaljer deras texter bör innehålla eftersom det beror på vilka förkunskaper läsaren har och vilken läsnivå hen ligger på. Detsamma gäller ordvalet. Alltför enkla ord leder till ointresse för texten och alltför svåra ord minskar förståelsen, som i sin tur också leder till ointresse för texten.

Att anpassa en text utifrån vilka förkunskaper läsarna har verkar extra svårt för en tidning som 8 SIDOR. Dels är det en nyhetstidning med ett brett innehåll, dels har den många olika målgrupper. 8 SIDOR mottagaranpassar sin layout, form och språk, men inte innehållet, vilket i och för sig vore en omöjlighet om de inte vill nischas sig mer. Detta kan dock försvåra avvägningen mellan läslust och begriplighet.

Att texterna inte alltid blir så tillgängliga som journalisterna vill att de ska vara skulle kunna bero på tidspress. Det är många nyhetstexter som ska ut på webben och det sker en ständig uppdatering. Ändå borde nog 8 SIDOR lägga mer tid på webbversionens ordval, bilder och layout, i alla fall om de vill nå de unga läsarna. Det vore spännande att undersöka om det är som journalisterna säger, att det är olika sorters läsare och målgrupper till papperstidningen och webben, och vad som skiljer dem åt. Det skulle också vara intressant att göra fler fokusgruppsamtal och användartester för att få fram fler synpunkter på lättlästa texter ur läsarnas perspektiv, inte bara på texter ur 8 SIDOR. På så sätt kan vi anpassa texter ännu bättre efter målgruppen och finputs definitionen av lättläst.

Förhoppningsvis tar redaktionen snart upp sina språkmöten igen och fortsätter arbetet med sina referensgrupper. För även om 8 SIDOR är bra på det de gör, så kan de alltid bli bättre. Det är svårt att skriva en lagom lätt text.

Källförteckning

Litteratur

af Geijerstam, Åsa. 2006. *Att skriva i naturorienterande ämnen i skolan*. Uppsala: Uppsala universitet, Institutionen för lingvistik och filologi.

Brinkmann, Svend & Kvale, Steinar. 2009. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Bråten, Ivar. 2008. "Läsförståelse – inledning och översikt". I: Bråten, Ivar (red.): *Läsförståelse i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Gunnarsson, Britt-Louise. 1989. "Den varierande läsprocessen". I: Melin, Lars & Lange, Sven (red.): *Läsning*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Göransson, Kerstin. 1985. *Att skriva lätt – utvärdering av nyhetstidningen 8 SIDOR*. Stockholm: Stiftelsen Ala.

Halleson, Yvonne. 2015. *Textsamtal som lässtöttande aktivitet*. Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för språkdidaktik.

Heimann Muhlenbock, Katarina. 2013. *I see what you mean. Assessing readability for specific target groups*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket.

Langer, Judith A. 2005. *Litterära föreställningsvärldar. Litteraturundervisning och litterär förståelse*. Göteborg: Daidalos AB.

Lundberg, Ingvar & Reichenberg, Monica. 2008. *Vad är lättläst?* Härnösand: Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Lundberg, Ingvar & Reichenberg, Monica. 2011. *Läsförståelse genom strukturerade samtal – för elever som behöver särskilt stöd*. Stockholm: Natur & kultur.

Lundberg, Ingvar. & Reichenberg, Monica. 2013. "Developing Reading Comprehension Among Students With Mild Intellectual Disabilities: An Intervention Study". *Scandinavian Journal of Disability Research*. Volume 57, Issue 1, s. 89 – 108.

Lundgren, Torbjörn. 2007. *Språk, kunskap och mänskliga förmågor*. Lund: Studentlitteratur.

Reichenberg, Monica. 2014. *Vägar till läsförståelse*. Stockholm: Natur & kultur.

Sundin, Maria. 2007. *Lättläst – så funkar det*. Stockholm: Jure Förlag AB.

Wibeck, Victoria. 2000. *Fokusgrupper*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

<http://lattelast.se/om-lattelast/lattelast-samhallsinformation> (hämtad 2016-05-03)

<http://www.mtm.se/om-oss/> (hämtad 2016-05-03)

<http://8sidor.se/8-sidors-historia/> (hämtad 2016-05-03)

<http://lattelast.se/om-lattelast/vanliga-fragor-om-lattelast/lattelast---vad-ar-det> (hämtad 2016-05-03)

http://lattelast.se/media/1597087/ett%20dokument%20om%20I%C3%A4ttl%C3%A4st_2013_08_25.pdf (hämtad 2016-05-03)

<http://www.lul.se/sv/Kampanjwebbar/Infoteket/Funktionsnedsattningar/Rorelsehinder1/Vad-ar-CP/> (hämtad 2016-05-15)

Insamlat material

Observationsanteckningar 2016-04-06 – 2016-04-27

Fokusgruppsamtal 1 (elever) 2016-04-07

Fokusgruppsamtal 2 (elever) 2016-04-07

Fokusgruppsamtal 3 (elever) 2016-04-14

Intervju 1 (journalist) 2016-04-19

Intervju 2 (journalist) 2016-04-20

Bilagor

Bilaga 1: Frågor till fokusgrupperna

Introduktionsfrågor

Brukar du läsa 8 sidor? Varför/varför inte? Hemma, i skolan, någon annanstans?

Vad tycker du om tidningen?

Brukar du läsa andra nyheter?

Text 1

Textbaserad rörlighet:

Kan du återberätta texten? Vad handlar den om?

Vem vann matchen?

Varför ska Hammarby vara gladast över resultatet?

Vad betyder att man spelar ”teknisk fotboll”?

Hade du några svårigheter att förstå texten? I så fall, vad var det som var svårt att förstå?

Om den var lätt att förstå, varför tror du att det var så?

Vad tycker du om bilden? Passar den till texten? Vad föreställer den?

Vad tycker du om rubriken? Passar den till texten? Lockar den till läsning?

Vad har du lärt dig genom att läsa den här texten som du inte kände till sedan tidigare?

Vad tycker du om texten? Spännande, intressant, tråkig?

Skulle du ha läst den här texten om du fått välja? Varför/varför inte?

Rörlighet utåt:

Var ligger Östersund?

I vilken stad hör Hammarby hemma?

Tror du att lagen var nöjda med resultatet?

Hur tror du att spelarna i Östersund kände innan matchen?

Hur tror du Hammarby kände sig efter matchen?

Har du hört talas om matchen någon annanstans?

Var det något du kom att tänka på när du läste den här texten?

Interaktiv rörlighet:

Till vem tror du att texten riktar sig? Vem läser den här typen av text?

Varför är det intressant/viktigt att läsa det här?

Vad är det här för typ av text?

Vem är avsändaren?

Tycker du att man skulle ha kunnat skriva om det här på något annat sätt? Hur då?

Text 2

Textbaserad rörlighet:

Kan du återberätta texten? Vad handlar den om?

Vem är Barack Obama?

Vem är Raul Castro?

Vem är Fidel Castro?

Varför var det speciellt att Obama besökte Kuba?

Vad betyder ”demokrati”?

Hade du några svårigheter att förstå texten? I så fall, vad var det som var svårt att förstå?

Om den var lätt att förstå, varför tror du att det var så?

Vad tycker du om bilden? Passar den till texten? Vad föreställer den?

Vad tycker du om rubriken? Passar den till texten? Lockar den till läsning?

Vad har du lärt dig genom att läsa den här texten som du inte kände till sedan tidigare?

Vad tycker du om texten? Spännande, intressant, tråkig?

Skulle du ha läst den här texten om du fått välja? Varför/varför inte?

Rörlighet utåt:

Varför tror du att politiker sitter i fängelse på Kuba?

På vilket sätt försöker Barack Obama och Raul Castro att få länderna att bli vänner?

Har du hört talas om detta någon annanstans?

Har ni pratat om detta i skolan? Hemma?

Var det något du kom att tänka på när du läste den här texten?

Interaktiv rörlighet:

Till vem tror du att texten riktar sig? Vem läser den här typen av text?

Varför är det intressant/viktigt att läsa det här?

Vad är det här för typ av text?

Vem är avsändaren?

Tycker du att man skulle ha kunnat skriva om det här på något annat sätt? Hur då?

Text 3

Textbaserad rörlighet:

Kan du återberätta texten? Vad handlar den om?

Vad är Grammis för något?

Vad betyder "kategorier"?

Varför pratade Silvana Imam arabiska i sitt tacktal?

Vem vann priset för Årets artist?

Vem vann priset för Årets nykomling?

Vem är Erik Lundin?

Varför är Silvana Imams pris viktigt (som de skriver i rubriken)?

Hade du några svårigheter att förstå texten? I så fall, vad var det som var svårt att förstå?

Om den var lätt att förstå, varför tror du att det var så?

Vad tycker du om bilden? Passar den till texten? Vad föreställer den?

Vad tycker du om rubriken? Passar den till texten? Lockar den till läsning?

Vad har du lärt dig genom att läsa den här texten som du inte kände till sedan tidigare?

Vad tycker du om texten? Spännande, intressant, tråkig?

Skulle du ha läst den här texten om du fått välja? Varför/varför inte?

Rörlighet utåt:

Varför var Silvana Imam inte bara glad för att hon fick en Grammis?

Kan du känna igen dig i att ha dubbla känslor? Kan du ge något exempel på när du har känt så?

Vad tänker du på när du läser om Syrien?

Var ligger Syrien?

Har du hört talas om Grammis någon annanstans?

Var det något du kom att tänka på när du läste den här texten?

Interaktiv rörlighet:

Till vem tror du att texten riktar sig? Vem läser den här typen av text?

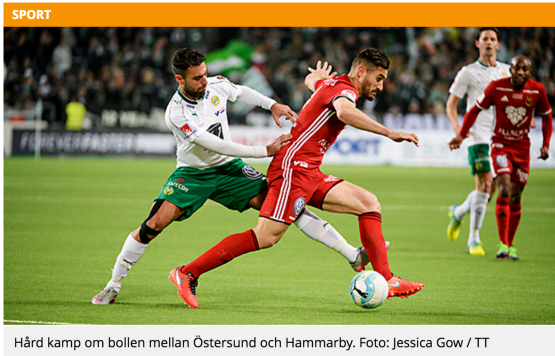
Varför är det intressant/viktigt att läsa det här?

Vad är det här för typ av text?

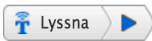
Vem är avsändaren?

Tycker du att man skulle ha kunnat skriva om det här på något annat sätt? Hur då?

Bilaga 2: Text 1

Östersund tog sin första poäng

Östersunds FK fick en fin start i allsvenskan i fotboll. Östersund spelade oavgjort mot Hammarby på Tele2 Arena i Stockholm.

Det var Östersunds allra första match i allsvenskan. Men laget spelade inte som nykomlingar. Östersund spelade teknisk fotboll med korta snabba passningar. Hammarby hade långa stunder svårt att hänga med.

Matchen slutade oavgjort 1-1. Det ska nog Hammarby vara gladast för.

Östersund fick beröm av många experter efter matchen.

– Jag är kär i laget, sade tv-kanalen C Mores expert Jens Fjällström efter matchen.

Östersunds tränare Graham Potter var nöjd.

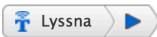
– Jag är stolt över mina spelare, sade han efter matchen.

Bilaga 3: Text 2

Barack Obama och Michelle Obama möter Kubas utrikesminister på sitt första besök till Kuba. Foto: Pablo Martinez/AP/TT

Obama kom till Kuba

USAs president Barack Obama landade på Kuba i helgen. Besöket är något väldigt ovanligt. Det är 88 år sedan en amerikansk president besöker ön Kuba, ett av USAs närmaste grannländer.

– Sist en amerikansk president kom hit var det med krigsbåt. Resan tog flera dagar. För mig tog det bara tre timmar med flyg, sade presidenten när han landat på ön.

USA och Kuba har varit fiender i många år. Nu försöker president Barack Obama och Kubas president Raul Castro att ändra på det.

Kuba har länge varit ett hårt styrt land. Flera politiker sitter i fängelse. Den förra presidenten Fidel Castro bestämde allt. Nu har hans bror Raul Castro fått makten. Många tror att han kommer att göra landet mer demokratiskt.

Bilaga 4: Text 3

Silvana Imam tillsammans med några andra pristagare. Foto: Jonas Ekströmer / TT

Viktig Grammis till Silvana Imam

Lyssna

På onsdagskvällen var det dags för Sveriges äldsta musikpris Grammis att delas ut. Flera artister fick ta emot grammisar i olika kategorier. Det viktigaste priset Årets artist gick till rapparen Silvana Imam.

När hon tog emot priset höll hon ett tal som bland annat var på arabiska. Efteråt berättade hon att hon pratade till sina släktingar från Syrien som nyligen försökt att fly till Sverige men inte lyckats.

– Jag har dubbla känslor. Jag är jättelycklig men jag tänker på min familj också, sade hon.

Erik Lundin var också en av de största vinnarna på galan. Han vann både priset för bästa texter och priset för bästa hiphop och soul. Han var mest nöjd med priset för sina texter.

– Den här har jag kämpat för sen jag började läsa Bamsetidningar när jag var liten, sade Erik Lundin.

Här är några andra som fick
priser på Grammisgalan 2016.

Årets album – Amason

Årets nykomling – Sabina Ddumba

Årets pop – Seinabo Sey

Årets låt – Dör för dig med Danny Saucedo

Stockholms universitet
SE-106 91 Stockholm
Telefon: 08 – 16 20 00
www.su.se

**Stockholms
universitet**